

NEXT CHAPTER

รายงานสรุปการประชุมเชิงปฏิบัติการ

“Next Chapter: ขับเคลื่อนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สู่อนาคตที่ยั่งยืน” ประจำปีงบประมาณ 2568

ระหว่างวันที่ 4-5 กันยายน 2568

ณ ห้องประชุม Grand ballroom

โรงแรมรามารัตน์เดลินี

SCAN QR CODE

สารบัญ

๐๑ บทนำ

๐๒ การกล่าวเปิดการประชุมเชิงปฏิบัติการ ฯ

๐๔ Keynote Speech : สำนักงาน กปร. กับบทบาทขับเคลื่อนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ “ขยายประโยชน์ให้กว้างไกล”

๑๓ การบริหารจัดการงบประมาณ กปร. “ประสิทธิภาพ คุ่มค่าและมุ่งผลสัมฤทธิ์”

๑๕ การเสวนา P2P “Project 2 People” : การบริหารจัดการโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยมุ่งประโยชน์สุขแก่ประชาชน

๒๓ การเสวนา “ถกมุมคิดและทิศทางการขับเคลื่อนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พร้อมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น”

๒๖ การเสวนา “มองดูข้างใน ออกไปข้างนอก” การดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๓๕ การกล่าวปิดงานในการประชุมเชิงปฏิบัติการ ฯ

บทนำ

สำนักงาน กปร. ได้จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ “Next Chapter: ขับเคลื่อนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริสู่อนาคตที่ยั่งยืน” ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๘ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเสริมความเข้าใจ แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการนำมาปรับใช้ เพื่อให้แนวทางการบริหารจัดการโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เกิดประโยชน์อย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น ตลอดจนสอดคล้อง ก้าวทันกับบริบทโลก รวมทั้งสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ตลอดจนเป็นการสะท้อนภาพลักษณ์ของการดำเนินงานที่ทันสมัย เข้ากับบริบทของยุคปัจจุบัน มุ่งเน้นการขับเคลื่อนโครงการให้เกิดผลลัพธ์ที่ยั่งยืนในระยะยาว และช่วยสื่อสารเจตนารมณ์ ในการต่อยอด พัฒนา และปรับตัวให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมถึงส่งเสริมการเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนแนวคิดใหม่ ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมการประชุม ฯ จำนวน ๒๐๐ คน ซึ่งสามารถสรุปผลการประชุมได้ตามลำดับ ดังนี้

นางพิชญดา หัศภาค รองเลขาธิการ กปร.

กล่าวเปิดงานการประชุมเชิงปฏิบัติการ “Next Chapter: ขับเคลื่อนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริสู่อนาคตที่ยั่งยืน”

ดิฉันรู้สึกยินดีและเป็นเกียรติที่เป็นประธานในการประชุมเชิงปฏิบัติการ “Next Chapter: ขับเคลื่อนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริสู่อนาคตที่ยั่งยืน” ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๘ ที่สำนักงาน กปร. ได้จัดขึ้นในวันนี้

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และพระบรมวงศ์ได้พระราชทานพระราชดำริเพื่อช่วยเหลือประชาชน ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๔ จวบจนปัจจุบันมีจำนวนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริทั่วประเทศเป็นจำนวนกว่า ๕,๒๐๑ โครงการ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเสริมพลังขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของประเทศ เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์ เอื้อต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เป็นการสร้างโอกาสและทางเลือกในการประกอบอาชีพอย่างยั่งยืนและสอดคล้องตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปัจจุบันช่วยสร้างประโยชน์ต่อประชาชน ปีละกว่า ๖๐,๕๔๑ ล้านบาท จำนวน ๗๕๙,๙๑๘ คน และสนับสนุนพื้นที่เกษตรกรรมปีละกว่า ๓๘,๖๗๑ ไร่ รวมทั้งช่วยอนุรักษ์ พันธุ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกว่า ๑,๔๔๕,๑๙๗ ไร่

ปัจจุบันด้วยบริบทที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผันผวน ทั้งจากสถานการณ์โลก การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เทคโนโลยี ดิจิทัลและการบริหารจัดการภาครัฐ ตลอดจนการดำเนินการให้สอดคล้องตามพระปฐมบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว “สืบสาน รักษา ต่อยอด” การดำเนินงานขับเคลื่อนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำเป็นต้องปรับตัวอย่างก้าวทันการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เกิดการเชื่อมประสาน สร้างสรรค์พลังการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้อย่างรวดเร็ว กว้างขวางและเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างยั่งยืน

ด้วยเหตุดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) จึงได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ “NEXT Chapter : ขับเคลื่อนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สู่อนาคตที่ยั่งยืน” เพื่อสร้างเสริมความเข้าใจ แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการนำมาปรับใช้ เพื่อให้แนวทางการบริหารจัดการโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มุ่งสู่ประโยชน์สุขอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น ตลอดจนสอดคล้อง และก้าวทันกับบริบทโลก รวมทั้งสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

บัดนี้ ได้เวลาสมควรแล้ว ดิฉันขอเปิดการประชุมเชิงปฏิบัติการ “Next Chapter: ขับเคลื่อนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริสู่อนาคตที่ยั่งยืน ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๘ ขอขอบคุณทุกท่านที่มาร่วมงานในวันนี้ และพรุ่งนี้ และขออวยพรให้การจัดโครงการฯ ในครั้งนี้ ประสบผลสำเร็จ ลุล่วง สมดังเจตนารมณ์ทุกประการ

สรุปโดย

นางสาวพิศมัย เครือขารี

ผู้อำนวยการกลุ่มแผนงาน

นางพิชญดา หัศภาค รองเลขาธิการ กปร. สำนักงาน กปร. กับบทบาทขับเคลื่อนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ “ขยายประโยชน์ให้กว้างไกล”

❖ Chapter ๑ : สร้างความเข้าใจร่วม

ส่วนที่ ๑ กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) และการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๕๓ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มีพระปฐมบรมราชโองการในพิธีบรมราชาภิเษก ความว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” ถือเป็นพระราชดำริแรกในบทบาทองค์พระประมุขของประเทศ เพื่อให้ประชาชนชาวไทยได้อยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข

สำนักงาน กปร. จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๒๔ โดยในระยะแรกอยู่ภายใต้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และย้ายมายังทำเนียบรัฐบาล จากนั้นในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ย้ายสำนักงานมาตั้งอยู่ที่ซอยอรุณอมรินทร์ ๓๖ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ซึ่งการดำเนินงานอยู่ภายใต้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พ.ศ. ๒๕๒๔ ปัจจุบันใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๓๔

แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๕๘ โดยเป็นส่วนราชการที่อยู่ภายใต้บังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรีโดยตรง ไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือกรมใดๆ ปัจจุบัน สำนักงาน กปร. ครบรอบ ๔๔ ปี มีเลขาธิการ กปร. ทั้งสิ้นรวม ๑๒ คน นอกจากนี้ยังได้มีการจัดทำแผนปฏิบัติราชการ ระยะ ๕ ปี (๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ของสำนักงาน กปร. ภายใต้วิสัยทัศน์ คือ “แคล้วคล่อง กว้างไกล โดนใจ ยั่งยืน” โดยมุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากร การนำเครื่องมือเทคโนโลยีต่างๆ ให้ก้าวทันบริบทสังคมในยุคปัจจุบัน เพิ่มประสิทธิภาพในการประสานงาน และการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่สร้างคุณประโยชน์ทั้งภายในประเทศและนานาชาติ

ปัจจุบันโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริมีทั้งหมด ๕,๒๐๑ โครงการ โดยภาคเหนือมีโครงการมากที่สุดถึง ๑,๔๘๐ โครงการ รองลงมา คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๑,๓๒๗ โครงการ ภาคใต้ ภาคกลาง และโครงการที่ไม่ระบุภาค ตามลำดับ เมื่อพิจารณาตามด้านการพัฒนา สามารถแบ่งออกได้เป็น ๘ ด้าน โครงการพัฒนาด้านแหล่งน้ำมีจำนวนมากที่สุดถึง ๓,๖๗๐ โครงการ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงแหล่งน้ำมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพของคนไทย รองลงมา ได้แก่ โครงการพัฒนาด้านสวัสดิการสังคม/การศึกษา จำนวน ๔๓๗ โครงการ โครงการพัฒนาด้านส่งเสริมอาชีพ โครงการพัฒนาด้านบูรณาการ/อื่น ๆ โครงการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม โครงการพัฒนาด้านการเกษตร โครงการพัฒนาด้านการคมนาคม/การสื่อสาร และโครงการพัฒนาด้านสาธารณสุข ตามลำดับ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชปณิธานแน่วแน่ที่จะทำให้ประเทศชาติมั่นคงและประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ได้พระราชทานพระปฐมบรมราชโองการ ในวันพระบรมราชาภิเษก วันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ความว่า “เราจะสืบสาน รักษา และต่อยอด และครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งอาณาราษฎรตลอดไป” ด้วยมีพระราชประสงค์ที่จะสืบสาน รักษา และต่อยอด โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และแนวพระราชดำริต่างๆ ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในการบำบัดทุกข์และบำรุงสุขให้แก่ประชาชนและพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า และทรงโปรดเกล้าให้คณะกรรมการติดตามและขับเคลื่อนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อเร่งรัดรวมทั้งแก้ไขปัญหและอุปสรรคร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และให้ดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ควบคู่กันไป โดยมีองคมนตรีเป็นประธาน และรองประธานคณะกรรมการติดตามและขับเคลื่อนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในระดับพื้นที่รวมทั้งสิ้น ๗ องค์กร ดังนี้

- ๑) คณะอนุกรรมการ ฯ ในเขตพื้นที่ภาคเหนือ โดยมี นายพลากร สุวรรณรัฐ เป็นประธาน
- ๒) คณะอนุกรรมการ ฯ ในเขตพื้นที่ภาคกลาง โดยมี พลอากาศเอก ชลิต พุกผาสุข เป็นประธาน และ พลอากาศเอก จอม รุ่งสว่าง เป็นรองประธาน
- ๓) คณะอนุกรรมการ ฯ ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมี นายจรัสธาดา กรรณสูต เป็นประธาน และนายอำพน กิตติอำพน เป็นรองประธาน
- ๔) คณะอนุกรรมการ ฯ ในเขตพื้นที่ภาคใต้ โดยมี พลเอก กัมปนาท รุดดิษฐ์ เป็นประธาน และพลเอก เฉลิมชัย สิทธิสาท เป็นรองประธาน

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของคณะกรรมการติดตามและขับเคลื่อนฯ มีทั้งหมด ๓๑๐ โครงการ สามารถสรุปได้ ดังนี้

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทั้งหมด ๑๑๒ โครงการ มีสถานะการดำเนินงานโครงการ ฯ ดังนี้

จำนวนรวมโครงการ	ที่มาโครงการ		สถานะโครงการ			
			สนับสนุนงบประมาณแล้ว (โครงการ) รวมจำนวน ๘๓ โครงการ		อยู่ระหว่างดำเนินการ (โครงการ)	
	พระราชดำริตรง	ฎีกา	ดำเนินการแล้วเสร็จ	อยู่ระหว่างดำเนินการ	เตรียมความพร้อม/ขับเคลื่อนได้	ต้องประสานติดตามเร่งรัด
๑๑๒	๕๕	๕๘	๖๗	๑๖	๒๑	๘

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จำนวน ๑๙๘ โครงการ มีสถานะการดำเนินงานโครงการ ฯ ดังนี้

จำนวนรวมโครงการ	ที่มาโครงการ			สถานะโครงการ		
				ได้รับการสนับสนุนงบประมาณแล้ว	อยู่ระหว่างดำเนินการ	
	รวมจำนวน ๑๖๓ โครงการ			อยู่ระหว่างดำเนินการ	เตรียมความพร้อม/อยู่ระหว่างขอรับการสนับสนุนงบประมาณ	
	พระราชดำริตรง	ฎีกา	หน่วยงานขอพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัย			ดำเนินการแล้วเสร็จ
๑๙๘	๒๔	๑๒๗	๔๗	๑๒๓	๓๐	๔๕

❖ Chapter ๒ : สื่อสารผลลัพธ์สู่สาธารณะ

ส่วนที่ ๒ กล่าวถึงภารกิจติดตามเสด็จ ฯ และสนองพระราชดำริ การจัดสรรงบประมาณ การยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง การติดตามประเมินผลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

สำนักงาน กปร. มีภารกิจหลักในการติดตามเสด็จ และสนองพระราชดำริ ในระหว่างปี ๒๕๖๗ – ๒๕๖๘ ได้ติดตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินี สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี รวมทั้งสิ้น ๔๔ ครั้ง โดยติดตามเสด็จในเขตพื้นที่ภาคกลางมากที่สุด จำนวน ๒๐ ครั้ง รองลงมา คือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ตามลำดับ สำหรับการติดตามการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการติดตามและขับเคลื่อนฯ ในระดับพื้นที่

ระหว่างปี ๒๕๖๗ – ๒๕๖๘ รวมทั้งสิ้น ๘๑ ครั้ง แบ่งเป็นเขตพื้นที่ภาคเหนือมากที่สุด จำนวน ๒๙ ครั้ง รองลงมา คือ ภาคกลาง ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามลำดับ

การจัดสรรงบประมาณ งบกลาง รายการค่าใช้จ่ายตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในปีงบประมาณ ๒๕๖๗ และ ๒๕๖๘ ได้รับการจัดสรรในวงเงินงบประมาณเท่ากัน ๒,๕๐๐ ล้านบาท โดยในปี ๒๕๖๗ มีหน่วยงานเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณมากถึง ๔,๐๗๕ ล้านบาท จำนวน ๒๕๐ โครงการ โดยพิจารณาให้การสนับสนุนงบประมาณรวม ๒,๕๕๙ ล้านบาท จำนวน ๑๕๒ โครงการ ซึ่งสำนักงาน กปร. ได้พิจารณากลับกรอง ปรับลดลง ๑,๘๙๖ ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ ๕๓.๔๖ ของงบประมาณที่เสนอขอรับการสนับสนุน สำหรับในปี ๒๕๖๘ มีหน่วยงานเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณมากถึง ๓,๔๗๐ ล้านบาท จำนวน ๒๓๓ โครงการ โดยพิจารณาให้การสนับสนุนงบประมาณรวม ๒,๕๐๓ ล้านบาท จำนวน ๑๖๙ โครงการ ซึ่งสำนักงาน กปร. ได้พิจารณากลับกรอง ปรับลดลง ๑,๓๐๓ ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ ๖๒.๔๓ ของงบประมาณที่เสนอขอรับการสนับสนุน

นอกจากนี้ สำนักงาน กปร. ยังได้ประสานความร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) เพื่อการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยในปี ๒๕๖๗ ได้ร่วมกันกำหนดเป้าหมายผลิตภัณฑ์ที่เป็น Quick Win จำนวน ๓๒ รายการ แต่ในทางปฏิบัติสามารถขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์ที่ได้รับมาตรฐาน อย. ถึง ๙๕ รายการ ซึ่งเกินเป้าหมายถึงร้อยละ ๑๙๖.๘๘ และในระยะถัดไปปี ๒๕๖๘ มีผลิตภัณฑ์ที่ได้รับมาตรฐานอาหารและยาเพิ่มขึ้นอีก ๓๗ รายการ ทำให้ปัจจุบันมีผลิตภัณฑ์ที่ได้รับรองมาตรฐาน อย. รวมทั้งสิ้น ๑๓๒ รายการ

สำหรับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสำนักงาน กปร. กับหน่วยงานภายนอก ในระหว่างช่วงปี ๒๕๖๗ - ๒๕๖๘ ดังนี้

- ๑) บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ด้านการสร้างนวัตกรรมจากการใช้ประโยชน์ของความเป็นเลิศทางจากสถานีรับ-จ่ายก๊าซธรรมชาติเหลว มาใช้ในการพัฒนาประสิทธิภาพในกระบวนการผลิตพืชเมืองหนาว ระหว่าง สำนักงาน กปร. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และ บริษัท พีทีที แอลเอ็นจี จำกัด เมื่อวันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๗
- ๒) บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ในการวิจัยและพัฒนาเพื่อสนับสนุนวัตถุดิบหญ้าแฝกและพืชสมุนไพรในพื้นที่ดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ระหว่าง มูลนิธิชัยพัฒนา มูลนิธิทันตนวัตกรรม ในพระบรมราชูปถัมภ์ และ สำนักงาน กปร. เมื่อวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๖๗

๓) บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) โครงการส่งเสริมการใช้ตู้แช่ที่ใช้สารทำความเย็นธรรมชาติ สำหรับเก็บผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรในศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริและศูนย์สาขาฯ ภายใต้กองทุนนวัตกรรมสำหรับอุตสาหกรรมทำความเย็น (EGAT Cooling Innovation Fund: CIF) ระหว่างสำนักงาน กปร. และการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) เมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๘

๔) บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) การเสริมพลังความร่วมมือและเชื่อมโยงเครือข่ายตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระหว่าง สำนักงาน กปร. และ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๖๘

๕) บันทึกความเข้าใจ (MOU) ว่าด้วยความร่วมมือด้านการเกษตร ระหว่าง สำนักงาน กปร. และ มหาวิทยาลัยมาเลเซียแห่งรัฐกลันตัน เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๘

ศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ ได้จัดตั้งมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๒ ปัจจุบันมีจำนวน ๒๒๑ แห่ง เพิ่มขึ้นจากเดิมจำนวน ๙๓ แห่ง โดยมีอัตราการเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ ๑๓๘ โดยสามารถแบ่งออกได้เป็น ๗ ด้าน ได้แก่ ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ ด้านเกษตรผสมผสาน ด้านเกษตรปลอดภัย ด้านปศุสัตว์ ด้านประมง ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและด้านอื่น ๆ นอกจากนี้ยังมี ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งปัจจุบันมีจำนวน ๔๒ แห่ง ส่วนใหญ่เป็นเกษตรทฤษฎีใหม่ จำนวน ๑๒ แห่ง รองลงมาเป็นประชาชนทั่วไป และหน่วยงานภาครัฐ จำนวน ๖ แห่งเท่ากัน

สำนักงาน กปร. ได้จัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ และตอบสนองต่อการเสริมสร้างเอกลักษณ์ คน กปร. ตัวคูณ เป็นการสร้างเครือข่ายผ่านการอบรม ๒ หลักสูตร รวมผู้เข้ารับการอบรมรวมทั้งสิ้นกว่า ๑,๕๐๐ คน ประกอบด้วย

- ๑) โครงการนักบริหารการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ (นปร.) ดำเนินการทั้งหมด ๑๓ รุ่น
- ๒) โครงการนักพัฒนาตามแนวพระราชดำริ (พพร.) ดำเนินการทั้งหมด ๑๒ รุ่น

นอกจากนี้ สำนักงาน กปร. ยังให้ความสำคัญกับการสร้างความรับรู้ในกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ หรือ Gen Z และ Gen Alpha ผ่าน โครงการค่ายเยาวชนรู้งานสืบสานพระราชดำริ โดยปัจจุบันดำเนินการมาทั้งหมด ๑๕ รุ่น รวมจำนวนเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการทั่วทุกภูมิภาคกว่า ๓,๒๖๙ คน ซึ่งได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

ด้านการติดตามประเมินผลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สำนักงาน กปร. ได้ติดตามและประเมินผลทุกปี โดยในระหว่างช่วงปี ๒๕๖๗ – ๒๕๖๘ ได้มีการติดตาม จำนวน ๗ โครงการ และประเมินผล จำนวน ๕ โครงการ

นอกจากการสร้างเครือข่ายระหว่างหน่วยงานภายในประเทศแล้ว สำนักงาน กปร. ยังได้มีความร่วมมือในระหว่างประเทศ เช่น การจัดหลักสูตรการทูตแรกเข้ากระทรวงการต่างประเทศ ศึกษาและฝึกปฏิบัติงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ปัจจุบันดำเนินการมาแล้ว ๗ รุ่น ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๘ ซึ่งมีนักการทูตแรกเข้ากระทรวงการต่างประเทศเข้าร่วมหลักสูตรมากกว่า ๓๒๔ คน และยังให้การต้อนรับคณะชาวต่างประเทศที่เข้ามาศึกษาทำงานในศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำนวน ๖ - ๘ คณะ

❖ Chapter ๓: สู่ทิศทางในอนาคต

ส่วนที่ ๓ กล่าวถึงแผนงานโครงการที่จะดำเนินงานในระยะถัดไป และแนวทางการพัฒนาขั้นตอนการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งในด้านการยกระดับเพิ่มประสิทธิภาพการเบิกจ่ายงบประมาณ การปรับปรุงคู่มือวิเคราะห์โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและคู่มือการปฏิบัติงานการตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีราษฎรทูลเกล้าถวายฎีกาของสำนักงาน กปร. และการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องด้านอื่น ๆ

การดำเนินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในระยะถัดไป สำนักงาน กปร. ได้จัดทำแผนงานโครงการเทิดพระเกียรติ จำนวน ๓ โครงการ โดยมีระยะเวลาดำเนินโครงการ ๓ ปี (ปีงบประมาณ ๒๕๖๙ - ๒๕๗๑) มีรายละเอียดดังนี้

๑) โครงการ “ครบรอบ ๑๐๐ ปี วันพระราชสมภพ สืบสานพระราชปณิธาน สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน” หรือ ๑๐ : ๑๐๐ เพื่อเทิดพระเกียรติ ๑๐๐ ปี วันพระราชสมภพ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขยายผลต่อยอดองค์ความรู้จากศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ สร้างตัวแบบ และยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรผ่านกระบวนการเรียนรู้ โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือ เกษตรกรกลุ่มเปราะบางต่อความยากจน จำนวน ๑๐ จังหวัด รวม ๑๐๐ คน กระจายทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ ซึ่งจะยึดหลักการทรงงานในการดำเนินโครงการ เช่น ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ ระเบิดจากข้างใน การทำตามลำดับขั้น โดยมีลักษณะการดำเนินงานแบบบูรณาการร่วมกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ ศูนย์สาขาฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขับเคลื่อนแผนงานฯ สู่การปฏิบัติร่วมกัน

๒) โครงการเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ครบ ๗๕ พรรษา

๓) โครงการเทิดพระเกียรติ ๗๒ พรรษา ของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีทั้งหมด ๔ แผนงาน ประกอบด้วย แผนงานสุดยอดผลิตภัณท์ “OCOC” = “๑ ศูนย์ ๑ Champion” แผนงานเมล็ดพันธุ์สำรองพระราชทาน แผนงาน ฐานเรียนรู้ได้ก้วยประถมศึกษา (Gen Alpha) และแผนงานการรวบรวมพันธุ์ไม้หายากและไม่ท้องถิ่น

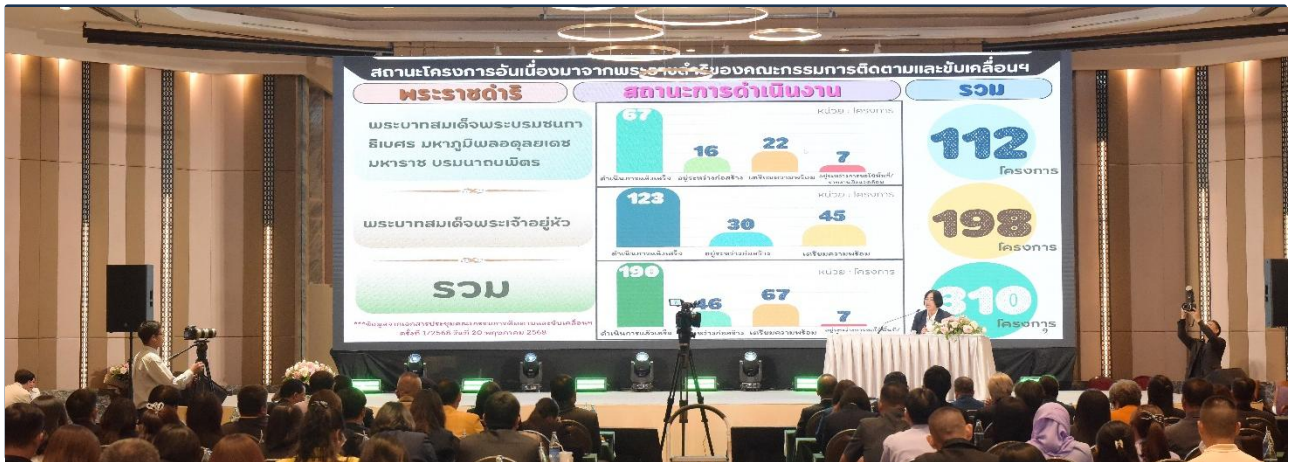
นอกจากแผนงานโครงการเทิดพระเกียรติ ๓ โครงการดังกล่าวข้างต้น สำนักงาน กปร. ได้มีการปรับปรุง ทบทวนหลักสูตรของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำนวน ๑๑๐ หลักสูตร ภายใต้กรอบแนวคิด ๕-ส. (๕-S) สำหรับการปรับปรุง (คง-ลด-เพิ่ม) หลักสูตรฝึกอบรมของศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ ประกอบด้วย สืบสานแนวพระราชดำริ (Succeeding) สอดคล้องเชื่อมโยงงานวิจัย (Solving & Developing) เสริมภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง (Self Immunity) สร้างทางเลือก สร้างรายได้ (Span of Choices) สู่ตัวแบบความสำเร็จ (Success Stories)

สำหรับในเรื่องการยกระดับเพิ่มประสิทธิภาพการเบิกจ่ายงบประมาณ งบกลาง รายการค่าใช้จ่ายตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในช่วงปี ๒๕๖๗ – ๒๕๖๘ สามารถสรุปได้ ดังนี้

ปีงบประมาณ	ได้รับการจัดสรรงบกลาง (ล้านบาท)	ผลการใช้จ่าย (ล้านบาท)	คิดเป็นร้อยละ
๒๕๖๗	๒,๕๐๐	๒,๓๖๗.๗๔	๙๖.๕๕
๒๕๖๘	๒,๕๐๐	๘๘๒.๗๖	๕๖.๙๑

แนวทางการเร่งรัดการเบิกจ่ายงบประมาณที่สำคัญ คือ หน่วยงานต้องมีความพร้อมด้านเอกสารรายละเอียดแผนงาน ครบถ้วน โดยทุกหน่วยงานจะต้องเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณ กปร. ภายในไตรมาสที่ ๑ เพื่อให้ สำนักงาน กปร. เสนอนายกรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติในหลักการงวดสุดท้ายภายในเดือนพฤษภาคมของทุกปี ซึ่งจะช่วยให้สามารถเร่งรัดการเบิกจ่ายงบประมาณตามแผน และรายงานผลการดำเนินงานและผลการเบิกจ่ายได้ทันทั่วทั้ง

สำนักงาน กปร. ได้ดำเนินการทบทวน ปรับปรุงคู่มือวิเคราะห์โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และคู่มือการปฏิบัติงานการตรวจสอบข้อเท็จจริง กรณีราษฎรทูลเกล้าถวายฎีกา ของสำนักงาน กปร. เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของบริบท และระเบียบกฎหมายต่าง ๆ ซึ่งในระยะเวลาที่ผ่านมา สำนักงาน กปร. ได้จัดโครงการเพิ่มศักยภาพและเสริมสร้างองค์ความรู้ให้กับผู้ปฏิบัติงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยได้มีการระดมความคิดเห็นร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันวิเคราะห์รายละเอียดองค์ประกอบต่าง ๆ จนได้แนวทางการยึดถือปฏิบัติร่วมกันในปีงบประมาณ ๒๕๖๙ โดยในกรณีคู่มือวิเคราะห์โครงการ ฯ ต้องยึดหลักตาม ๕ องค์ประกอบให้ครบถ้วน จึงจะเสนอประธาน กปร. ได้ต่อไป ประกอบด้วย ๑) พระราชดำริ และความสอดคล้องกับพระราชดำริ ๒) ความสอดคล้องกับสภาพปัญหา ๓) ความเหมาะสมของโครงการ ๔) ประโยชน์ที่เกิดขึ้น ๕) สรุปความเห็นของ สำนักงาน กปร. นอกจากนี้ ยังได้มีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานกรณี ฎีกา ๑๐ ขั้นตอน ที่ต้องยึดถือปฏิบัติ ตั้งแต่ขั้นตอนการเริ่มทูลเกล้า ฯ ถวายฎีกา จนถึงขั้นตอนการทรงรับไว้เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อจัดทำแผนงานเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณ ต่อไป อีกทั้ง ยังได้มีการปรับลดระยะเวลาการดำเนินงานด้านฎีกาให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น โดยกำหนดกระบวนการจัดทำหนังสือแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภายในระยะเวลา ๑ วัน รวมทั้งปรับลดระยะเวลาการดำเนินการตอบฎีกาจากเดิม ๓๖๕ วัน ให้ลดลงเหลือเพียง ๑๘๐ วัน

การดำเนินงานที่ผ่านมา สำนักงาน กปร. ได้ร่วมกับกระทรวงมหาดไทย จัดทำคู่มือการบริหารจัดการโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเชิงพื้นที่ ด้วยกระบวนการ ONE PLAN เพื่อขับเคลื่อนโครงการ ฯ โดยเริ่มดำเนินการนำร่องในเขตพื้นที่ภาคเหนือ ๓ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดน่าน จังหวัดพิษณุโลก และจังหวัดเชียงใหม่ ในระยะถัดไป จะดำเนินการในเขตพื้นที่ภาคกลาง เช่น จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดนครนายก จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดราชบุรี ภาคใต้ เช่น จังหวัดนราธิวาส และจังหวัดนครศรีธรรมราช

การดำเนินโครงการต่อยอดโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในระยะถัดไป จำนวน ๒๔ โครงการ เพื่อขยายผลการพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างครอบคลุมในทุกมิติ ประกอบด้วย โครงการในเขตพื้นที่ภาคเหนือ จำนวน ๙ โครงการ อยู่ในจังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดลำพูน จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดน่าน สำหรับโครงการที่เหลือ จำนวน ๑๕ โครงการ เป็นโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการเก็บกักน้ำของอ่างเก็บน้ำในพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ทั้งหมด

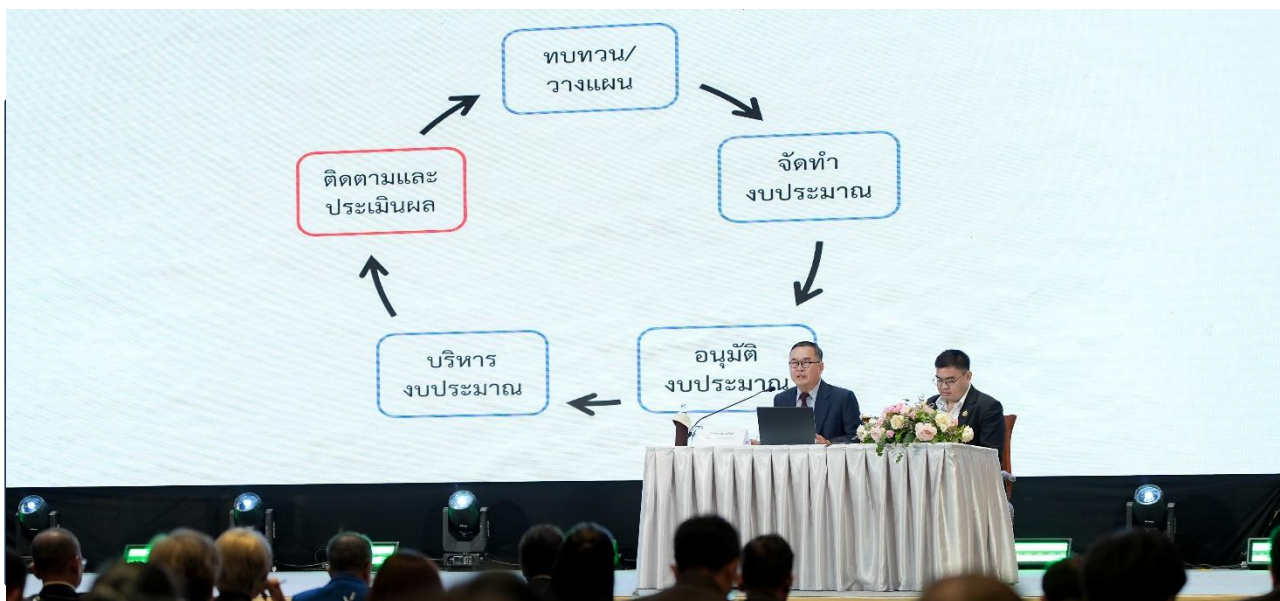
การจัดประชุมหญ้าแฝกนานาชาติ ครั้งที่ ๘ (The Eighth International Conference on Vetiver: ICV-8) ซึ่งจะจัดขึ้น ณ เมืองเซินไน สาธารณรัฐอินเดีย โดยมีกำหนดจัดในช่วงเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๗๐ เพื่อให้ครบห้วงระยะเวลา ๔ ปี และตรงกับงานสำคัญของ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยแนวทางการจัดการประชุม และรูปแบบของงาน สำนักงาน กปร. จะหารือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต่อไป

ก้าวต่อไปของ สำนักงาน กปร. ในการสร้างเครือข่าย ขยายมิติเศรษฐกิจพอเพียง โดยการพัฒนาเยาวชน ความรู้คู่คุณธรรมสร้างอนาคต บนวิถีความพอเพียง (ร่วมกับมูลนิธิรัฐบุรุษ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์) การยกระดับการศึกษาด้วยแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง (ร่วมกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และเครือข่ายสถานศึกษาทั่วประเทศ) และ Sufficiency Business, Sustainable Future ขยายเครือข่ายธุรกิจพอเพียง ร่วมกับหอการค้าไทย ขับเคลื่อนอนาคตยั่งยืน ตลอดจนสำรวจสถานะ สร้างตัวแบบเศรษฐกิจพอเพียงในมิติต่าง ๆ ให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น ต่อไป

สุดท้ายนี้ ขอความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานที่ร่วมอุดมการณ์ในการขับเคลื่อนโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริให้สามารถบรรลุผลสำเร็จ และเกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้อย่างรวดเร็ว กว้างขวาง และเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างยั่งยืน สืบไป

สรุปการนำเสนอโดย
นางสาวสุทธิดา ขนาธิปกรณ
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ

นายคณสนะ ธนศิลป์ ผู้แทนจากสำนักงานงบประมาณ

หัวข้อ การบริหารจัดการงบประมาณ กปร. “ประสิทธิภาพ คุ่มค่าและมุ่งผลสัมฤทธิ์”

กระบวนการจัดการงบประมาณ หรือวงจรงบประมาณ (Budget Cycle) ประกอบด้วย ๕ ขั้นตอน ดังนี้

๑) การทบทวนและวางแผนงบประมาณ (Budget Planning) เป็นการวางกรอบ งบประมาณรายจ่ายประจำปีเพื่อใช้ในการวางแผนงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ

๒) การจัดทำงบประมาณ (Budget Preparation) เป็นการพิจารณารายละเอียดงบประมาณ เพื่อจัดทำร่างพระราชบัญญัติงบประมาณ ให้ฝ่ายบริหารพิจารณาให้ความเห็นชอบ ก่อนจะเสนอฝ่ายนิติบัญญัติและคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ

๓) การอนุมัติงบประมาณ (Budget Adoption) เป็นกระบวนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี โดยให้ผู้แทนของประชาชนได้พิจารณาอนุมัติงบประมาณของประเทศตามหลักประชาธิปไตย

๔) การบริหารงบประมาณ (Budget Execution) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเมื่อพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีประกาศเป็นกฎหมายใช้บังคับแล้ว โดยส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นของรัฐจะต้องวางแผนการปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณให้สอดคล้องกับเป้าหมายการให้บริการ

๕) การติดตามและประเมินผล (Budget Evaluation) การติดตามประเมินผลงบประมาณ จะหมายรวมถึง ขั้นตอนการควบคุมติดตามการปฏิบัติงาน และการใช้จ่ายงบประมาณของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นของรัฐ ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ รวมทั้งการประเมินผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานของหน่วยงานที่ผ่านมา

❖ ขั้นตอนการอนุมัติโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและการพิจารณาจัดสรรงบประมาณ

- ๑) หน่วยรับงบประมาณเสนอคำขอรับการสนับสนุนงบประมาณ/รายละเอียดโครงการ
- ๒) สำนักงาน กปร. จะเป็นหน่วยงานหลักในการพิจารณาวิเคราะห์กลั่นกรองแผนงาน/โครงการ และงบประมาณ
- ๓) เสนอ กปร. หรือประธาน กปร. เพื่อพิจารณาอนุมัติหลักการ
- ๔) เมื่อประธาน กปร./กปร. พิจารณาอนุมัติหลักการ/กรอบวงเงินงบประมาณแล้วสำนักงาน กปร. จะแจ้งสำนักงานงบประมาณได้รับทราบ และแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดส่งรายละเอียดให้สำนักงานงบประมาณ เพื่อพิจารณาออกเงินงวด
- ๕) หน่วยรับงบประมาณปรับปรุงรายละเอียดตามกรอบงบประมาณที่ ประธาน กปร. อนุมัติ และส่งเอกสารคำขอยังสำนักงานงบประมาณ
- ๖) สำนักงานงบประมาณพิจารณาอนุมัติค่าใช้จ่ายและออกเงินงวด
- ๗) เมื่อหน่วยงานได้รับงบประมาณ (เงินงวด) ให้ดำเนินการเบิกจ่ายงบประมาณตามแผนงาน พร้อมทั้งรายงานผลการดำเนินงานในระบบ E-Project เป็นรายไตรมาสอย่างต่อเนื่อง
- ๘) สำนักงาน กปร. สรุปผลเพื่อจัดทำรายงานทูลเกล้าฯ ถวาย

ทั้งนี้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานงบประมาณจะอยู่ในขั้นตอนข้อที่ ๖ ซึ่งสำนักงานงบประมาณพิจารณาค่าใช้จ่ายจากเอกสารหลักฐานของหน่วยรับงบประมาณ โดยใช้หลักเกณฑ์การเบิกจ่าย เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ กฎกระทรวง ประกาศ ข้อกำหนด ของกระทรวงการคลังและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ใบเสนอราคา เอกสารประกอบบัญชีราคามาตรฐาน ราคากลาง หลักเกณฑ์อัตราค่าใช้จ่ายอบรมสัมมนา เป็นต้น

❖ ปัญหาและอุปสรรคในการจัดสรรงบประมาณที่ทำให้การจัดสรรงบประมาณล่าช้า

- ๑) รายละเอียดประกอบการพิจารณาไม่ครบถ้วน ขาดเอกสารประกอบการพิจารณา ข้อมูลไม่เป็นปัจจุบัน
- ๒) จำแนกประเภทงบรายจ่ายไม่ถูกต้อง
- ๓) ความคลาดเคลื่อนระหว่างการเสนอขอรับจัดสรรงบประมาณจาก กปร. และข้อมูลที่เสนอขอรับการ จัดสรรงบประมาณจากสำนักงานงบประมาณ

❖ แนวทางการแก้ไขปัญหา

- ๑) ควรตรวจสอบความพร้อมของโครงการ และเอกสารประกอบการพิจารณาให้ถูกต้อง ครบถ้วน อัปเดตข้อมูลเป็นปัจจุบัน ตั้งแต่ขอรับการสนับสนุนงบประมาณจาก กปร. ทั้งนี้ หากเห็นว่ายังไม่มีความพร้อม ควรชะลอโครงการดังกล่าวก่อน
- ๒) รายละเอียด หลักเกณฑ์ แนวทาง การจำแนกประเภทงบรายจ่าย สามารถศึกษาหาข้อมูลได้จากเว็บไซต์ของสำนักงานงบประมาณ (www.bb.go.th)
- ๓) เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องประสานงานอย่างใกล้ชิด เพื่อเตรียมรายละเอียดและข้อมูล ด้านการงบประมาณ
- ๔) หน่วยงานประสานงาน/สื่อสาร/ติดตามจากเจ้าหน้าที่สำนักงานงบประมาณที่รับผิดชอบดูแลงบประมาณของหน่วยงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อลดข้อคลาดเคลื่อนในการจัดทำข้อมูล

สรุปการนำเสนอโดย
นายกอบลาภ รัตนเรืองชัย
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ

การเสวนา P2P “Project 2 People” : การบริหารจัดการโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยมุ่งประโยชน์สุขแก่ประชาชน

ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้เสวนาเกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยมุ่งประโยชน์สุขแก่ประชาชน โดยมีผู้แทนจากกรมชลประทาน, กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, กรมประมง, กรมพัฒนาที่ดิน, กระทรวงมหาดไทย และกรมป่าไม้ เข้าร่วมเสวนา สามารถสรุปได้ดังนี้

เพื่ออธิบายบทบาทและภารกิจในขอบข่ายหน่วยงานของท่าน ที่เกี่ยวข้องกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในแต่ละภูมิภาคโดยสังเขป พร้อมยกตัวอย่างโครงการที่มีผลสัมฤทธิ์ที่โดดเด่น และแนวทางที่จะเสริมการขับเคลื่อนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริภายใต้การดำเนินงานของหน่วยงานท่านให้เกิดประโยชน์สุข และผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมอย่างกว้างขวาง และยั่งยืนในระยะต่อไป

นายสัญญา พิรานนท์ ผู้อำนวยการกองประสานงาน

โครงการพระราชดำริ กรมชลประทาน กล่าวว่ากรมชลประทาน มีภารกิจสำคัญในการพัฒนาแหล่งน้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศอีกทั้งยังมีมิติที่สำคัญคือ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบ ได้แก่ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเชียงใหม่ และศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร ทั้ง ๒ ศูนย์ฯ เกิดขึ้นตามพระราชดำริ ในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้ด้านวิชาการ

การค้นคว้า ทดลอง และสาธิตทางการเกษตร เพื่อนำไปถ่ายทอดให้แก่ประชาชน

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ จังหวัดเชียงใหม่ มีแนวทางการดำเนินงานคือ “ต้นทางเป็นป่าไม้ ปลายทางเป็นประมง ระหว่างทางเป็นเกษตรกรรม” ซึ่งเกิดจากการร่อนคำจากเดิม คือ “ต้นทางเป็นการพัฒนาป่าไม้ ปลายทางเป็นการศึกษาด้านประมง ระหว่างทางเป็นการศึกษาด้านเกษตรกรรม” อันมีจุดเริ่มต้นมาจากปัญหาความแห้งแล้งในพื้นที่ จึงเน้นการอนุรักษ์ป่าไม้เป็นสำคัญ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ จังหวัดสกลนคร มีแนวทางการดำเนินงาน คือ “สร้างน้ำ เพิ่มป่า พัฒนาชีวิตที่พอเพียง” ซึ่งเริ่มต้นจากปัญหาความแห้งแล้งในพื้นที่เช่นกัน จึงได้มีการพัฒนาแหล่งน้ำ คือ อ่างเก็บน้ำห้วยตาดไฮใหญ่ ควบคู่ไปกับการฟื้นฟูป่า จนพื้นที่กลับมามีความอุดมสมบูรณ์ และสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของศูนย์ศึกษาฯ

คือ ๓ ดำมหัศจรรย์ ได้แก่ ไก่ดำ วัวดำ หมูดำ รวมทั้งยังมีผลิตภัณฑ์สมุนไพร และผ้าयो้อมคราม ที่เป็นผลิตภัณฑ์ที่โดดเด่นของศูนย์ศึกษาฯ

การดำเนินงานในระยะต่อไป ปัจจุบันกรมชลประทาน มีโครงการพัฒนาแหล่งน้ำอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ ซึ่งเป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำนวน ๓,๖๕๘ โครงการ ดำเนินการแล้วเสร็จ จำนวน ๓,๔๖๑ โครงการ อยู่ระหว่างดำเนินการ จำนวน ๖๕ โครงการ

อยู่ระหว่างเตรียมความพร้อม จำนวน ๑๑๓ โครงการ และอยู่ระหว่างการขับเคลื่อนเข้าสู่กระบวนการเตรียมความพร้อม จำนวน ๑๙ โครงการ โดยโครงการที่แล้วเสร็จสามารถสร้างประโยชน์แก่ประชาชนกว่า ๕ พันล้านไร่ ครอบคลุมกว่า ๖ แสนครัวเรือน

โครงการที่มีผลสัมฤทธิ์ที่โดดเด่นในพื้นที่ภาคกลาง : เชื้อนป่าสักชลสิทธิ์ (โครงการเชื้อนป่าสักอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดลพบุรี-สระบุรี) ที่นอกจากเป็นโครงการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร และอุปโภคบริโภคแล้วนั้น ยังสร้างประโยชน์ในด้านการท่องเที่ยว เป็นแหล่งน้ำสำคัญในภาคอุตสาหกรรม อีกทั้งปัจจุบันยังเป็นโครงการสำคัญ ที่ช่วยในการบริหารจัดการน้ำเพื่อบรรเทาปัญหาอุทกภัยอีกด้วย

โครงการที่มีผลสัมฤทธิ์ที่โดดเด่นในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : ประตูละบายน้ำธรณีศนภูมิ (โครงการพัฒนาลุ่มน้ำก้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร-นครพนม) ที่ช่วยให้มีน้ำใช้เพื่อการเกษตรและอุปโภคบริโภคได้ตลอดทั้งปี รวมทั้งบรรเทาความเดือดร้อนจากอุทกภัยในฤดูน้ำหลาก และปัญหาน้ำแล้ง ให้แก่ประชาชนบริเวณสองฝั่งแม่น้ำก้ำ ซึ่งถือเป็นโครงการพัฒนาแหล่งน้ำที่มีประโยชน์ในหลายด้าน และประโยชน์อย่างอเนกประสงค์

โครงการที่มีผลสัมฤทธิ์ที่โดดเด่นในพื้นที่ภาคเหนือ : เชื้อนแม่กวางอุดมธารา จังหวัดเชียงใหม่ ที่เป็นโครงการพัฒนาแหล่งน้ำที่สามารถส่งน้ำให้ประชาชนใช้เพื่อการเกษตรและอุปโภคบริโภค จำนวน ๓๓ ตำบล ในพื้นที่ ๕ อำเภอ ของจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูน

โครงการที่มีผลสัมฤทธิ์ที่โดดเด่นในพื้นที่ภาคใต้ : ประตูละบายน้ำอุทกวิทยาประสิทธิ์ (ส่วนหนึ่งในโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครศรีธรรมราช) โครงการที่แก้ปัญหาน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง บริหารจัดการปัญหา ๔ น้ำ ๓ รส ทั้งน้ำท่วม น้ำแล้ง น้ำเค็ม น้ำเปรี้ยว และรสเค็ม รสเปรี้ยว รสจืด พร้อมทั้งการสนับสนุนน้ำสำหรับการเกษตรและการอุปโภคบริโภคของประชาชน

แนวทางที่จะเสริมการขับเคลื่อนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของกรมชลประทาน นอกจากโครงการด้านแหล่งน้ำที่ยังต้องติดตามขับเคลื่อนกว่า ๒๒๗ โครงการ ตามที่ได้กล่าวในเบื้องต้น ยังมีภารกิจสำคัญคือการบำรุงรักษาโครงการฯ ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบัน ให้มีสภาพที่พร้อมใช้งานได้อย่างประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น รวมถึงต่อยอดขยายผลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุดอย่างยั่งยืน

นายพงษ์ศักดิ์ ดั่งโยธา ผู้ตรวจราชการกรม
กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กล่าวว่า
ปัจจุบันประเทศไทยมีพื้นที่ป่าไม้ประมาณ ๑๐๒ ล้านไร่ คิด
เป็นร้อยละ ๓๑ ของพื้นที่ประเทศ โดยในจำนวนนี้เป็นพื้นที่
ป่าอนุรักษ์ที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ดูแล
อยู่ประมาณ ๗๔ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๒ ของพื้นที่
ประเทศ ทั้งนี้ ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ดังกล่าวยังมีประชาชน
อาศัยและทำกินอยู่ จำนวน ๔,๐๔๒ หมู่บ้าน รวมพื้นที่
ประมาณ ๔.๒๕๗ ล้านไร่ ภารกิจของกรมอุทยานฯ คือ การ
อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติควบคู่กับการพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยนอกจากการอนุรักษ์แล้ว ยังมุ่งเน้นการใช้
ประโยชน์จากป่า ในส่วนที่เพิ่มขึ้นอย่างยั่งยืน และส่งเสริมให้ประชาชนที่อยู่อาศัยและใช้ประโยชน์จากป่า มีส่วนร่วมใน
การดูแลและอนุรักษ์ป่าไม้ สร้างจิตสำนึกและความตระหนักถึงคุณค่าและประโยชน์ของป่าไม้ เพื่อให้เกิดการอยู่ร่วมกัน
ระหว่างคนกับป่าอย่างสมดุล ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของภารกิจกรมอุทยานฯ

ในการขับเคลื่อนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ กรมอุทยานฯ ได้ร่วมกับสำนักงาน กปร. และ
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในความรับผิดชอบ จำนวน ๑๑๖ โครงการ และได้นำ
แนวพระราชดำริไปขยายผลเพิ่มเติมอีก ๖๒ โครงการ โดยแต่ละภูมิภาคมีลักษณะการดำเนินงานที่แตกต่างกันตาม
บริบทพื้นที่ ดังนี้

ภาคเหนือ เน้นการลดการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ มีโครงการสำคัญ เช่น โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่
โครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ และ โครงการฟาร์มตัวอย่าง

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เน้นการป้องกันการเผาป่า มีโครงการสำคัญ เช่น โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่ม
น้ำทอนฯ และ โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบนฯ

ภาคกลาง เน้นการอนุรักษ์สัตว์ป่า เช่น ช้าง ลิง หมี มีโครงการสำคัญ เช่น โครงการพัชรสุธาคชานุรักษ์
และโครงการพัฒนาชุมชนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

ภาคใต้ เน้นการฟื้นฟูป่าพรุและป่าชายเลน ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และเป้าหมาย
การพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

การดำเนินงานในระยะต่อไป โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่มีผลสัมฤทธิ์โดดเด่นภายใต้การดำเนินงาน
ของกรมอุทยานฯ กระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ เช่น โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูง
ตามพระราชดำริบ้านปางขอน โครงการพัชรสุธาคชานุรักษ์ โครงการพัฒนาป่าไม้ปากน้ำปราณบุรีอันเนื่องมาจาก
พระราชดำริ โครงการฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าทุ่งทะเลอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นต้น

แนวทางที่จะเสริมการขับเคลื่อนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของกรมอุทยานฯ แบ่งได้ ๔ ประเด็น
หลัก ๑. นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามามีส่วนในการวางแผนการดำเนินงานในทุกมิติ ๒. เร่งรัดการอนุรักษ์ป่า
ควบคู่กับการพัฒนาชุมชนที่อยู่ในเขตป่าอนุรักษ์ ๓. ลดความขัดแย้งระหว่างคนกับสัตว์ป่า ควบคู่กับการเยียวยาผู้ที่
ได้รับผลกระทบจากสัตว์ป่า ๔. บูรณาการกับทุกภาคส่วนร่วมกันเพิ่มพื้นที่อนุรักษ์ โดยทั้งหมดที่กล่าวมา มุ่งหวังให้
พื้นที่อนุรักษ์มีความสมบูรณ์ พร้อมพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างรายได้ที่มั่นคง กับชุมชนรอบป่าอนุรักษ์

นายมานพ หนูสอน รองอธิบดีกรมประมง กล่าวว่า กรมประมงได้รับมอบหมายให้ดูแลด้านสัตว์น้ำ โดยให้ความสำคัญกับการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อส่งเสริมการสร้างอาชีพและรายได้ รวมทั้งเพิ่มพูนทรัพยากรประมง อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวประมงให้ดีขึ้น ทั้งนี้ การดำเนินงานดังกล่าวได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

สำหรับการสนองพระราชดำริ กรมประมงได้ดำเนินงานมาแล้วกว่า ๗๒ ปี นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๖ โดยมีโครงการสำคัญ คือ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้โปรดเกล้าฯ ให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านจากทั่วประเทศเข้าเฝ้าฯ เพื่อรับพระราชทานพันธุ์ปลาหมอเทศ ซึ่งเป็นพันธุ์ปลาท้องถิ่นของประเทศไทย

ที่ทรงเพาะเลี้ยงด้วยพระองค์เอง เพื่อนำไปเลี้ยงและเผยแพร่ต่อไปในระดับตำบลและหมู่บ้าน โดยมีกรมประมงเป็นหน่วยงานรับผิดชอบ นับเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินงานสนองพระราชดำริด้านการประมง

สัตว์น้ำพระราชทานที่สำคัญ ๔ ชนิด ได้แก่ ปลาหมอเทศ ปลานิล ปลานวลจันทร์ทะเล และปลากะโห้ ทั้งนี้ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๙ กรมประมงมีกำหนดจัดงานเนื่องในโอกาสครบรอบ ๖๐ ปี ปลานิลพระราชทาน ที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระราชทานแก่พสกนิกรชาวไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๙

การดำเนินงานในระยะต่อไป กรมประมงมีโครงการที่มีผลสัมฤทธิ์ที่โดดเด่น คือ งานศึกษา พัฒนา และขยายผลการเพาะเลี้ยงสาหร่ายทะเล โดยได้ดำเนินงานด้านการเพาะเลี้ยงสาหร่ายทะเลของไทย และมีการเก็บรักษาต้นพันธุ์สาหร่ายทะเลที่มีศักยภาพที่จะส่งเสริมเชิงพาณิชย์ในอนาคต มากกว่า ๖ ชนิด หนึ่งในนั้น คือ สาหร่ายผักกาดทะเล (Sea Lettuce) ซึ่งเป็นสาหร่ายทะเลที่มีโปรตีนสูง ไขมันและพลังงานที่ต่ำ ทั้งยังอุดมด้วยเกลือแร่ วิตามิน และสารต้านอนุมูลอิสระหลากหลายชนิด ซึ่งมีสรรพคุณด้านเภสัช ด้านเวชสำอาง ปัจจุบันสามารถยกระดับการแปรรูป และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสาหร่ายผักกาดทะเลที่ได้จากการเพาะเลี้ยง เช่น ผลิตภัณฑ์กัมมีสาหร่ายผักกาดทะเลกลั่นอ่อนเคียวไฮ เป็นต้น

แนวทางที่จะเสริมการขับเคลื่อนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของกรมประมง ระยะถัดไป ในระยะสั้น จะดำเนินการส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อลดต้นทุนด้านอาหารเสริม ในระยะกลาง จะขยายผลไปสู่เกษตรกรให้หันกลับเข้าสู่อาชีพประมงให้มากยิ่งขึ้น ผ่านการสนับสนุนพันธุ์สัตว์น้ำต่าง ๆ พร้อมองค์ความรู้ และในระยะยาว จะขยายผลการแปรรูปหรือเพิ่มมูลค่าผลผลิตต่างๆ ต่อไป

ทั้งนี้การดำเนินงานสนองพระราชดำริ ต้องเกิดจากใจที่รักและศรัทธาที่อยากจะทำก่อน ต้องปราศจากการบังคับหรือการยัดเยียด จึงจะทำออกมาได้ดี หลังจากนั้นเพื่อนร่วมงานทุกระดับมีส่วนร่วมสำคัญในการส่งต่อแนวคิดเหล่านี้ในที่สุด

นางสาวสมิตรา วัฒนา รองอธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน กล่าวว่า กรมพัฒนาที่ดิน ได้น้อมนำโศกนาฏกรรมพระราชทานเรื่องดิน ของ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ทรงให้ความสำคัญว่า “ดินที่ดีควรเป็นอย่างไร” รวมทั้งแนวทางการแก้ไขปัญหาดิน ซึ่งได้มีการศึกษา ทดลอง และ สาธิตในศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่าง ๆ เพื่อนำผลทางวิชาการไปช่วยเหลือราษฎรโดยภารกิจหลักของกรม พัฒนาที่ดิน ได้แก่ การวิเคราะห์สภาพพื้นที่ โดยใช้ฐานข้อมูลดินและ ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน การวางแผนการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับ

บริบทของแต่ละพื้นที่ พร้อมกำหนดมาตรการแก้ไขปัญหาดินการน้อมนำแนวพระราชดำริมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับ สภาพพื้นที่และความต้องการของเกษตรกร การส่งเสริมและขยายผลสู่การพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืน พร้อมติดตามและ ประเมินผลการดำเนินงาน

ปัจจุบัน กรมพัฒนาที่ดิน ดูแลพื้นที่กว่า ๑๕๓ ล้านไร่ ครอบคลุมทั้งพื้นที่เกษตรกรรมและพื้นที่ป่า โดยเน้นการ บริหารจัดการดินแบบองค์รวม อีกทั้งยังมีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และโครงการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่แต่เดิมเป็นพื้นที่ดินทรายเสื่อมโทรมอุ้มน้ำ ไม่ได้ ปลูกพืชไม้ยืนต้น ได้รับการฟื้นฟูด้วยการปลูกพืชคลุมดินและการใช้วัสดุอินทรีย์ ปัจจุบันกลายเป็นพื้นที่สีเขียว และ เป็นศูนย์เรียนรู้ที่สำคัญของประเทศ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ จังหวัดนราธิวาส ที่แต่เดิมเป็นพื้นที่ดินพรุและดินเปรี้ยวจัด มีการทดลอง “โครงการแก้มดิน” โดยใช้วิธีน้ำเปียกสลับแห้งเพื่อแก้ปัญหาดินเปรี้ยวสุดขีด ก่อนปรับปรุงบำรุงดิน ส่งเสริมการปลูกพืชและการสร้างรายได้แก่ประชาชน

ศูนย์ศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มฯ จังหวัดราชบุรี ที่แต่เดิมเป็นพื้นที่ดินลูกรังปนหิน ไม่เหมาะแก่การเพาะปลูก ปัจจุบันได้รับการพัฒนาให้สามารถปลูกพืชได้ ควบคู่กับการฟื้นฟูป่าและการปลูกหญ้าแฝก เพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน

โครงการเกษตรวิชญาตามพระราชดำริ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นโครงการในพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้า เจ้าอยู่หัว มุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีเกษตรสู่ชุมชน โดยเฉพาะในพื้นที่ลาดชัน และเป็นต้นแบบบูรณาการความร่วมมือ จากกว่า ๑๕ หน่วยงาน เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนอยู่กับป่าได้อย่างยั่งยืน

โครงการส่งเสริมการปลูกและการใช้ประโยชน์หญ้าแฝก ซึ่งกรมพัฒนาที่ดินเป็นหน่วยงานหลักในการ จัดหาและแจกจ่ายหญ้าแฝกแก่เกษตรกรทั่วประเทศ เพื่อนำไปใช้ในการอนุรักษ์ดินและน้ำ รวมถึงป้องกันการชะล้างและ พังทลายของดิน

นอกจากนี้ กรมพัฒนาที่ดิน ยังดูแลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริกว่า ๑๔๐ โครงการทั่วประเทศ โดยมีบทบาทเป็นหน่วยงานผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาที่ดิน ทำหน้าที่เป็นกลไกกลางในการน้อมนำพระราชดำริสู่การปฏิบัติ โดยยึดหลักว่า “ไม่ทำแทนประชาชน แต่สอนให้เรียนรู้และปฏิบัติด้วยตนเอง”

การดำเนินงานในระยะต่อไป กรมพัฒนาที่ดินมีตัวอย่างสำเร็จที่เด่นชัดผ่านการดำเนินงานศึกษาวิจัย และสาธิตของศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และศูนย์ศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม ไม่ว่าจะเป็น ต้นแบบการปรับปรุงบำรุงดิน การฟื้นฟูดิน การแก้แล้งดิน เป็นต้น

แนวทางที่จะเสริมการขับเคลื่อนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของกรมพัฒนาที่ดิน จะมุ่งเน้นไปในมิติของการพัฒนาสร้างรายได้ การทำเกษตรปลอดภัย ลดการใช้สารเคมี ส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝก ผ่านโมเดล “ขยายผลสู่พื้นที่โดยรอบ เสริมสร้างเครือข่ายและความเข้มแข็งของเกษตรกร พร้อมสร้างความสมดุลกับสิ่งแวดล้อม”

นายวิชา จันทรกุลม ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านยุทธศาสตร์ กระทรวงมหาดไทย กล่าวว่า กระทรวงมหาดไทย มีบทบาทสำคัญในการ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” และทำหน้าที่เหมือนแพลตฟอร์มการทำงานในระดับพื้นที่ โดยเน้นการประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติ ผ่านกลไกการทำงานที่เรียกว่า ๔C ได้แก่

Coordinate (การประสานงาน) ทำหน้าที่ประสานการทำงานระหว่างหน่วยงานทุกระดับ ทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เดินหน้าไปในทิศทางเดียวกัน

Contribute (การสนับสนุน) สนับสนุนทรัพยากร งบประมาณ บุคลากร และองค์ความรู้ เพื่อให้โครงการสามารถดำเนินงานได้จริงและเกิดผลสัมฤทธิ์

Connect (การเชื่อมโยง) เชื่อมโยงโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและการพัฒนาพื้นที่ในเชิงประจักษ์

Care (การดูแลและกำกับติดตาม) ดูแลและติดตามผลการดำเนินงานในพื้นที่ เพื่อให้มั่นใจว่าประชาชนได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง และเกิดความยั่งยืนในระยะยาว

อีกบทบาทที่สำคัญ คือ การเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนผ่าน กระบวนการ One Plan ภายใต้คณะกรรมการติดตามและขับเคลื่อนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งมุ่งบูรณาการการทำงานของทุกหน่วยงาน โดยใช้แผนพัฒนาระดับต่าง ๆ เป็นกรอบเชื่อมโยง ตั้งแต่แผนพัฒนาระดับชาติ จังหวัด อำเภอ จนถึงระดับชุมชน เพื่อให้การดำเนินงานกว่า ๕,๒๐๑ โครงการ มีความต่อเนื่องและสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และมุ่งสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

ทั้งนี้ กระทรวงมหาดไทยได้จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อหารือแนวทางการขับเคลื่อนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในเชิงพื้นที่ โดยเริ่มจากพื้นที่ ๓ จังหวัดนำร่อง ได้แก่ จังหวัดน่าน จังหวัดพิษณุโลก และจังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่และโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ และการขับเคลื่อนและจัดทำแผนพัฒนา ต่อยอดโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เขตพื้นที่ภาคกลาง ภาคใต้ และภาคเหนือ ในพื้นที่นำร่อง ๖ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดแพร่ จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดนครนายก จังหวัดปราจีนบุรี และจังหวัดนราธิวาส

การดำเนินงานในระยะต่อไป ความสำเร็จของกระทรวงมหาดไทย คือการสร้างกลไกการทำงาน ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินำบูรณาการการทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ กลไก "One Plan" เป็นกลไกให้มีหน่วยงานรับผิดชอบการจัดทำแผนทุกระดับ และกำหนดแนวทางปฏิบัติในการเชื่อมโยงประสานแผนให้ การดำเนินงานไม่ซ้ำซ้อนและมีความคุ้มค่ากับประชาชนมากที่สุด โดยเน้นการทำงานแบบ “ล่างขึ้นบน”(Bottom-up) มุ่งสู่หลักการทรงงาน “ชัยชนะของการพัฒนา”

แนวทางที่จะเสริมการขับเคลื่อนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของกระทรวงมหาดไทย มุ่งเน้นการเสริมสร้างองค์ความรู้บุคลากร รวมถึงนวัตกรรมและเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อให้ดำเนินการขับเคลื่อนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริง่าย มีประสิทธิภาพ และรวดเร็วยิ่งขึ้น

แท้ที่จริงแล้วสิ่งที่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริทุกโครงการ มุ่งหวังนั้นคือเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนทุกคน และทุกช่วงวัย (Generation) รวมถึงคนรุ่นต่อไปด้วย ซึ่งสิ่งที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ร่วมสนองพระราชดำริต้องทำ คือ ต้องสื่อสารให้ผู้คนเหล่านี้ได้เห็นถึงประโยชน์ของโครงการฯ ที่ส่งต่อมาถึงเขาด้วย ให้เขาได้รู้สึกถึงความเป็นส่วนหนึ่งในโครงการฯ

นายสรนันทน์ จำปาศรี ผู้อำนวยการส่วนประสานงานโครงการ

พระราชดำริ กรมป่าไม้ กล่าวว่า กรมป่าไม้ ได้จัดตั้งสำนักโครงการพระราชดำริ และกิจการพิเศษ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๙ จนถึงปัจจุบัน มีหน่วยปฏิบัติรวม ๕๖๗ หน่วยงาน ทำหน้าที่สนับสนุนการดำเนินงานสนองพระราชดำริทั่วประเทศ นอกจากนี้ ยังได้จัดตั้งศูนย์สนับสนุนการดำเนินงานฯ ประกอบด้วย ศูนย์เรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ จำนวน ๗ ศูนย์ ศูนย์ส่งเสริมการใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำนวน ๓ ศูนย์ และศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาสร้างป่า สร้างรายได้ตามแนวพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จำนวน ๕ ศูนย์

สำหรับโครงการสำคัญ ได้แก่ โครงการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ซึ่งเดิมเป็นพื้นที่เหมืองผาแดง พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้ทรงรับไว้เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ ต่อมา สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงสืบสานและต่อยอดโครงการดังกล่าว พื้นที่โครงการมีทั้งหมด ๒,๐๗๗ ไร่ โดยเป็นพื้นที่อนุญาตให้สำนักงาน กปร. ใช้ประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน ๙๘๔ ไร่ ปัจจุบันได้มีการจัดทำแผนแม่บทโครงการระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๖๙) กำหนดวิสัยทัศน์ว่า “อัญมณีแห่งภูมิปัญญา เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของผืนป่าตะวันตก” แบ่งการดำเนินงานเป็น ๓ ระยะ ได้แก่ ระยะที่ ๑ : งานฟื้นฟู ศึกษา รวบรวม ระยะที่ ๒ : งานโครงสร้างพื้นฐาน และระยะที่ ๓ : งานต่อยอด ปัจจุบันอยู่ระหว่างการดำเนินงานจัดสร้าง สวนพฤกษศาสตร์ อาคารประกอบ และสิ่งก่อสร้างสนับสนุน ภายในพื้นที่โครงการ รวมทั้งพัฒนาให้เป็น แหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณหนองอิงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดยโสธร ที่ดำเนินการฟื้นฟูสภาพป่าให้กลับคืนความอุดมสมบูรณ์ สร้างความมั่นคงทางอาหารให้ชุมชน สามารถเก็บของป่าและหาของป่ามาบริโภคและสร้างรายได้ รวมถึงการพัฒนาวัฒนธรรมเพาะเห็ดด้วยการเพาะเชื้อไมคอร์ไรซาในกล้าไม้วงศ์ยาง ทำให้เกษตรกรมีแหล่งรายได้เสริมจากการขายเห็ด นอกจากนี้ พร้อมทั้งพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหารจนได้รับการรับรองจกแจ้งผลิตภัณฑ์จาก ออย.

แนวทางที่จะเสริมการขับเคลื่อนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของกรมป่าไม้ คือ มุ่งสร้างความต่อเนื่องของการทำงานผ่านตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ เช่น ความสมบูรณ์ของป่าและชนิดพันธุ์สัตว์ป่า รายได้ของประชาชน เป็นต้น รวมถึงขยายผลการรับรู้ สร้างครูป่าไม้ให้มากขึ้น

สรุปการเสวนาโดย

นายบุรินทร์ สมใจเพ็ง นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
นายธนธร แก้วไทรแย้ม นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ

การเสวนา “ถกมุมคิดและทิศทางการขับเคลื่อนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พร้อมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น” โดยผู้บริหารสำนักงาน กปร.

ผู้บริหารสำนักงาน กปร. ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการกิจของงานในสายงาน พร้อมทั้งชี้แจงแนวทางที่จะขับเคลื่อนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในระยะต่อไป สามารถสรุปได้ดังนี้

นางพิชญดา หัศภาค รองเลขาธิการ กปร.

รับผิดชอบในส่วนภารกิจด้านการบริหาร ประกอบด้วย สำนักงานเลขาธิการ กองบริหารทรัพยากรบุคคล สถาบันอนุชิตพิพรรณ์ กองประชาสัมพันธ์และศูนย์สารสนเทศ ทั้ง ๕ ส่วนงานนี้ เป็นงานสนับสนุนเพื่อให้องค์กรดำรงอยู่และเดินหน้าได้อย่างราบรื่นมีประสิทธิภาพ และนำพาองค์กรให้บรรลุวิสัยทัศน์ที่ว่า “หน่วยงานหลักในการดำเนินงานสนองพระราชดำริที่มีประสิทธิภาพ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน” ในระยะที่ผ่านมาได้มีการจัดตั้งสถาบันอนุชิตพิพรรณ์ คำว่า “อนุชิตพิพรรณ์” นั้น เป็นชื่อและตำแหน่ง

หนุมาน มีความหมาย คือ ผู้มีชัยชนะและมีความเจริญรุ่งเรืองโดยได้รับความกรุณาจาก รongศาสตราจารย์ศานติ ภักดีคำ รองเลขาธิการราชบัณฑิตยสภา เป็นผู้ตั้งชื่อให้ อีกทั้งสถาบันอนุชิตพิพรรณ์เป็นทั้งผู้จัดและบูรณาการแผนงานด้านการพัฒนาคนให้ครอบคลุมความรู้ ทักษะ ๕ หมวด ที่เรียกว่า “เอกลักษณ์ คน กปร.” ประกอบด้วย (๑) หมวดสืบสาน รักษา ต่อยอด (๒) หมวดทักษะที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงาน (๓) หมวดพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง (๔) หมวดทักษะ Soft Skill และ (๕) หมวดทักษะดิจิทัล/ภาษาอังกฤษ โดยกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนา มี ๒ กลุ่ม ดังนี้

๑) คนในองค์กร : พัฒนาในทุกระดับตั้งแต่ผู้บริหารจนถึงระดับปฏิบัติงาน

๒) คนนอกองค์กร คือ เครือข่ายความร่วมมือการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ มี ๒ ระดับ

๒.๑) ระดับนักบริหาร (คน กปร. ตัวคุณ) จำนวน ๒ หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรนักบริหารการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ (นบร.) จำนวน ๑๓ รุ่น โดย นบร. เน้นกิจกรรมสัมมนาสังเคราะห์และกิจกรรมวิชาการ และหลักสูตรนักพัฒนาตามแนวพระราชดำริ (พพร.) จำนวน ๑๒ รุ่น โดย พพร. เน้นกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์การศึกษาฐาน

๒.๒) ระดับเยาวชน ได้แก่ โครงการค่ายเยาวชนฐานสืบสานพระราชดำริ (RDPB Camp) จำนวน ๑๕ รุ่น

นอกจากนี้ สำนักงาน กปร. ยังให้ความสำคัญกับกลุ่มเด็ก Gen Alpha ซึ่งจะเติบโตไปเป็นเยาวชนและกำลังสำคัญของชาติในอนาคต โดยการผลิตและเผยแพร่สารคดีท่องเที่ยวถึงเรียลลิตี้ ใน รายการ “ภารกิจ Kids สนุก” ให้เด็กร่วมกันทำกิจกรรมต่างๆ รวมถึงเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพื้นที่จริง

นางศศิพร ปาณิกบุตร รองเลขาธิการ กปร. รับผิดชอบในส่วนภารกิจด้านวิชาการ ประกอบด้วย กองกิจกรรมพิเศษและวิเทศสัมพันธ์ กองติดตามประเมินผล กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต และ กลุ่มนโยบายพิเศษ โดยดำเนินงานตามกรอบแนวทางการทำงาน และมีคำสั่งคณะทำงานในการดำเนินงานด้านวิชาการ เน้นการติดตามประเมินผลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในการดำเนินงานที่ผ่านมามีการประเมินผลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เช่น

- โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- โครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- โครงการฝึกอบรม “ครูหญ้าแฝก”
- โครงการน้ำดื่มสะอาดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน
- โครงการความร่วมมือเพื่อขยายผลองค์ความรู้การพัฒนาตามแนวพระราชดำริสู่เยาวชน ของ ๔ หน่วยงาน ประกอบด้วย สำนักงาน กปร. มูลนิธิชัยพัฒนา สำนักงาน สพฐ. และบริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน)
- โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.)

ซึ่งที่ผ่านมาประเมินผลโครงการได้ ๗๙ โครงการ จาก ๕,๒๐๑ โครงการ และติดตามโครงการได้ ๑๒๒ โครงการ พร้อมการนำงานประเมินผลเข้าสู่ระบบ Center Data จัดทำเป็นฐานข้อมูล รวบรวมผลการดำเนินงานของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อให้ได้ข้อมูลจากการประเมินที่ถูกต้องสูงสุด

นอกจากนี้ สำนักงาน กปร. จะมีการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินานาชาติ ได้แก่ โครงการเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ครบ ๗๕ พรรษา และโครงการเฉลิมพระชนมพรรษา ๗๒ พรรษา สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

นางสาวสมลักษณ์ บุนนาค ผู้อำนวยการกองประสานงานโครงการพื้นที่ ๑ รับผิดชอบในส่วนภารกิจด้านการปฏิบัติการ ประกอบด้วย กองประสานงานโครงการพื้นที่ ๑ - ๔ เป็นงานเพื่อขับเคลื่อนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริจำนวน ๕,๒๐๑ โครงการ โดยแบ่งตามภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ๑,๙๘๐ โครงการ ภาคกลาง ๘๖๕ โครงการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๑,๓๒๗ โครงการ ภาคใต้ ๙๙๑ โครงการ และพื้นที่คาบเกี่ยว ๓๘ โครงการ

ในการดำเนินงานที่ผ่านมา มีการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ๑๓๒ รายการ ขยายเครือข่ายศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ ๒๒๑ แห่ง และจัดทำโครงการต่อยอดโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำนวน ๒๒ โครงการ ประกอบด้วย โครงการดำเนินการต่อเนื่องจากคณะกรรมการขับเคลื่อนจำนวน ๑๙ โครงการ และโครงการนำร่อง ๓ โครงการ ดังนี้

- ๑) โครงการต่อยอดโครงการอาคารอัดน้ำ บ้านเนินทอง จังหวัดระนอง
- ๒) โครงการต่อยอดบริเวณพื้นที่โครงการพัฒนาลุ่มน้ำป่าสัก จังหวัดลพบุรี
- ๓) โครงการต่อยอดโครงการปรับปรุงคลองผันน้ำร่องสักและโครงการก่อสร้างฝายร่องซุย จังหวัดพะเยา

ซึ่งโครงการพัฒนาลุ่มน้ำป่าสักฯ มีการต่อยอดในระดับต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ รวมถึงสร้างสถานีสูบน้ำ และระบบส่งน้ำ มีการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ อบรบเพิ่มศักยภาพทางด้านการเกษตร เพื่อพัฒนาการเพาะปลูกพืชให้ได้มาตรฐานที่ปลอดภัย ส่งผลให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รายจ่ายลดลง มีเงินออม สามารถนำความรู้ไปปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่องให้เกิดความยั่งยืน

นอกจากนี้ สำนักงาน กปร. จะมีการจัดทำแผนงานโครงการเทิดพระเกียรติ ๑๐๐ วันพระราชสมภพ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร โดยการนำองค์ความรู้จากศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ มาขยายผลต่อยอดสู่เกษตรกรที่ขาดโอกาสเข้าถึงองค์ความรู้ เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้เกิดความมั่นคงทางด้านอาชีพ พร้อมขับเคลื่อนและจัดทำแผนพัฒนาต่อยอดโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยการนำคู่มือโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเชิงพื้นที่ ด้วยกระบวนการ One Plan มาสนับสนุนการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อให้มีระบบงานที่ชัดเจน บูรณาการงบประมาณและข้อมูลพื้นฐานอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สรุปการเสวนาโดย

นายพัทธดนย์ ปันทรัพย์ นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
นางสาวพัฒนธชา ทองสกุล เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
นางสาววิษณุภรณ์ ร่องอิงจันทร์ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
นางสาวชลธิชา สุมาพา เจ้าหน้าที่วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล

“มองดูข้างใน ออกไปข้างนอก”

การดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
โดยผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทั้ง ๖ แห่ง

ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทั้ง ๖ แห่ง ได้ชี้แจงการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยสามารถสรุปได้ ดังนี้

❖ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

นายอนรรักษ์ บัวคลี่คลาย ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ ให้คำนิยามของศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ ว่า “...**ปฐมบทศูนย์ศึกษา ต้นแบบการเรียนรู้ สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน...**”

ปฐมบทศูนย์ศึกษา : ตามประวัติความเป็นมา ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ เกิดขึ้นเป็นศูนย์แรกเมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๒๒ โดยในหลวงรัชกาลที่ ๙ ทรงก่อตั้งขึ้น

ต้นแบบการเรียนรู้ : ท่านให้ดำเนินการศึกษาทดลองวิจัย และนำผลการวิจัยไปขยายผลสู่เกษตรกรในพื้นที่ **การพัฒนาที่ยั่งยืน :** ปัจจุบันศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ ได้ขยายผลออกไปสู่พื้นที่ในภาคกลางหลายจังหวัด และบางส่วนได้ขยายไปทั่วประเทศจากการจัดหลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์

พื้นที่โครงการดั้งเดิมเป็นดินทรายจัด เป็นความแห้งแล้งที่เกิดจากน้ำมีอมฤต พันธ์กิจของศูนย์ฯ ต้องขยายผลความรู้และเทคโนโลยีออกไปยัง ๓ ตำบลรอบศูนย์ศึกษา จำนวน ๔๓ หมู่บ้าน และขยายออกไปยังจังหวัดข้างเคียง ๑๑ จังหวัด ได้แก่ ปราจีนบุรี ชลบุรี สระแก้ว นครนายก จันทบุรี บุรีรัมย์ นครราชสีมา ลพบุรี ปทุมธานี กรุงเทพฯ สมุทรปราการ

กิจกรรมที่เพิ่มขึ้นในส่วนการดำเนินงาน ๕ ด้าน ดังนี้

๑) การพัฒนาทรัพยากรดิน ปรับปรุงบำรุงดินที่เสื่อมโทรม ดินทรายให้กลับมาใช้ประโยชน์ได้

๒) การพัฒนาแหล่งน้ำ ขุดสระ กักเก็บน้ำ สร้างระบบชลประทานขนาดเล็ก แก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำ

ต้นแบบอ่างพวง มีพระราชดำริให้ขุด ๑๖ อ่าง ขุดได้ ๑๐ อ่าง ภายในศูนย์ ๕ อ่าง ภายนอกศูนย์ ๕ อ่าง ส่งน้ำเข้ามาใช้ในศูนย์ฯ เป็นลักษณะอ่างพวง

๓) การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ จากพื้นดินเดิมไม่มีอะไรเลย เป็นดินทราย ปัจจุบันเป็นต้นไม้หนานาชนิดอยู่ในพื้นที่ ในอดีตพื้นที่ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ มีป่าไม้ประมาณร้อยละ ๕ ปัจจุบันมีพื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้นมาเป็นร้อยละ ๓๘ ซึ่งใกล้เคียงกับนโยบายของรัฐบาลที่ให้ไม้ป่าร้อยละ ๔๑ มีสัตว์นานาชนิดเช่น นก ปลา แมลงจากการสำรวจมี ๓๔๖ ชนิด อาศัยอยู่

๔) การเกษตร มีแหล่งเรียนรู้พืช สัตว์ มีการทดลองและสาธิตปลูกพืชเศรษฐกิจที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ สาธิตการเลี้ยงโค กระบือ สุกร และสัตว์ปีก พัฒนาเทคนิคการเลี้ยงปลาและสัตว์น้ำในบ่อดินและแหล่งน้ำขนาดเล็ก

๕) การส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้ ให้แก่เกษตรกรและประชาชน เป็นแหล่งศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ มีจุดเด่น

เรื่องงานวิจัย ปัจจุบันมี ๑๔๒ เรื่อง ดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๖ เป็นระยะเวลา ๔๒ ปี ด้านพืช ดิน น้ำ ด้านการเกษตร การแปรรูปสมุนไพร การปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยอินทรีย์เพื่อปลูกพืชชนิดต่างๆ เรื่องที่ทำสำเร็จไปแล้วสามารถสรุปออกมาเป็นหลักสูตรฝึกอบรม ๑๕ หลักสูตร ในปีงบประมาณ ๒๕๖๘

- ๑) การเพาะเห็ดเศรษฐกิจครบวงจร
- ๒) การปลูกข้าวขาวดอกมะลิ ๑๐๕ ในระบบการเกษตรแบบยั่งยืนในสภาพไร่นา
- ๓) หญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- ๔) การเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลัง
- ๕) การผลิตและใช้ประโยชน์จากปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ
- ๖) เกษตรทฤษฎีใหม่สู่ความยั่งยืน
- ๗) การแปรรูปผลิตภัณฑ์สมุนไพร
- ๘) การเลี้ยงกบในบ่อซีเมนต์และกระชัง
- ๙) การจักสารจากเส้นใยพืช
- ๑๐) การเลี้ยงเปิดไข่พื้นเมืองพันธุ์ปากน้ำ
- ๑๑) การปลูกมะนาวนอกฤดูในบ่อซีเมนต์
- ๑๒) การเลี้ยงไก่เขาหินซ้อน
- ๑๓) การผลิตไบโอชาร์เพื่อเกษตรยั่งยืน
- ๑๔) การเพิ่มมูลค่าไม้ผลเศรษฐกิจ
- ๑๕) การปลูกพืชมูลค่าสูงในโรงเรือน

โครงการฝึกอบรมเยาวชนไทยสืบสานปณิธานงานพ่อ (อยู่อย่างพอเพียง) ดำเนินการมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๑ - ปัจจุบัน เป็นระยะเวลา ๑๗ ปี รวมมีผู้ผ่านการอบรมทั้งหมด ๕,๑๐๐ คน เป้าหมายคือนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ ในพื้นที่ ๓ ตำบล ได้แก่ ตำบลเขาหินซ้อน ตำบลเกาะขนุน และตำบลบ้านซ่อง

โครงการฝึกอบรมขยายผลสำเร็จของศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ แก่ผู้สนใจทั่วไป ดำเนินการมาตั้งแต่ ๒๕๕๗ - ปัจจุบัน ระยะเวลา ๑๑ ปี มีผู้เข้าอบรมทั้งสิ้น ๕,๒๐๐ คน เป้าหมายคือเกษตรกร

โครงการฝึกอบรมหลักสูตร “เกษตรกรต้นแบบกับการพัฒนาแบบพอเพียง” ดำเนินการมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๗ - ปัจจุบัน เป็นระยะเวลา ๑๑ ปี มีผู้ผ่านการอบรมทั้งสิ้น ๖๕๗ คน เป้าหมายคือเกษตรกรเจ้าของศูนย์เรียนรู้ และเจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ เข้าร่วมการฝึกอบรม

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ มีการทำงานร่วมกับ ๔ กระทรวง ๑๑ กรม ๑๓ หน่วยงาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ๗ หน่วยงาน กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๒ หน่วยงาน คือ กรมป่าไม้ ได้แก่ สถานีเพาะชำกล้าไม้ และกรมอุทยานฯ ได้แก่ สวนพฤกษศาสตร์ สวนรุกขชาติ กระทรวงมหาดไทย ได้แก่ งานพัฒนาชุมชน และกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ วิทยาลัยเกษตร

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ มีผลิตภัณฑ์ที่ได้รับมาตรฐานจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) จำนวน ๘ ชนิด ได้แก่ สบู่ว่านสาวหลง แชมพูอัญชัน สบู่เหลวมันชัน โลชั่นว่านสาวหลง สบู่เหลวว่านสาวหลง แชมพูว่านหางจระเข้ สบู่พญายอ และกำลังดำเนินการต่อไป

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ การขยายผลองค์ความรู้สู่หมู่บ้าน เกิดเป็นศูนย์เรียนรู้ ตามแนวพระราชดำริ ๑๓ แห่ง แบ่งเป็น ๘ ด้าน ดังนี้ ด้านเกษตรผสมผสาน ๕ แห่ง ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ ๒ แห่ง ด้านการเพาะผลิตเชื้อเห็ด ๑ แห่ง ด้านการเลี้ยงแพะ ๑ แห่ง ด้านการเลี้ยงกบ ๑ แห่ง ด้านการแปรรูป ๑ แห่ง ด้านวนเกษตร ๑ แห่ง ด้านเกษตรอินทรีย์ ๑ แห่ง

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ ได้รับรางวัลการประกวดรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ประจำปี ๒๕๕๕ รางวัลดีเด่น ประเภทแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การประกวดรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ประจำปี ๒๕๕๗ รางวัลยอดเยี่ยม ประเภทแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร รางวัลโล่เกียรตินิยม Saint Francis of Assisi Award ประจำปี ๒๕๖๗ โดย Archbishop Peter Bryan Wells เอกอัครสมณทูตวาติกันประจำประเทศไทย ซึ่งศูนย์ฯ เป็นองค์กรที่เป็นแบบอย่างทั้งดงาม ได้ดำเนินการเรื่องรักษาสภาพ มีส่วนอนุรักษ์รักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม ทำให้โลกซึ่งเป็นบ้านเมืองของเราอยู่ และรางวัล

Sustainable Tourism Acceleration Rating: STAR ประจำปี ๒๕๖๘ โครงการยกระดับผู้ประกอบการสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวยั่งยืน

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ กับความสามารถในการรองรับคณะศึกษาดูงาน สถิติย้อนหลัง ๑๐ ปี มีผู้เข้ามาศึกษาดูงานแล้ว ๑,๓๗๔,๗๕๕ คน โดยในปี ๒๕๖๘ มีผู้เข้าศึกษาดูงานรวมทั้งสิ้น ๙๖,๙๗๑ คน ประกอบด้วยประชาชนทั่วไป ๗๒,๒๘๘ คน หน่วยงานราชการ ๑๒,๓๑๕ คน นักเรียน ๑๑,๑๑๖ คน เกษตรกร ๘๘๙ คน และชาวต่างชาติ ๓๖๓ คน จากข้อมูลเชิงสถิติช่วงเดือนที่มีผู้เข้าศึกษาดูงานมากที่สุดคือช่วงเดือนกรกฎาคม - กันยายนของทุกปี

แผนการดำเนินงานในอนาคต : มองว่าการศึกษาดูงานวิจัยศูนย์ฯ เขาหินซ้อนฯ มีอยู่แล้ว และจะพัฒนาศึกษาต่อยอดไปในเรื่องของเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่จะเอาเข้ามาใช้ เช่น ระบบน้ำ AI แอปพลิเคชัน และจะทำเรื่องของการท่องเที่ยวที่มีส่วนร่วมกับชุมชน ต่อยอดจากการเป็นพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต และเรื่องส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้เกษตรกรภายนอกศูนย์ฯ ให้ได้รับมาตรฐาน อย. มาตรฐาน PGS (การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม) เครื่องหมายฮาลาล ให้กรมการพัฒนาชุมชน เข้าไปส่งเสริมผลิตภัณฑ์ให้ได้ OTOP และใบรับรองทั้งหมดที่จะทำให้สินค้า/ผลิตภัณฑ์เข้าสู่ตลาดได้ รวมถึงการพัฒนาการรวมกลุ่มอาชีพ เป็นแผนที่ตั้งไว้ ซึ่งจะสำเร็จหรือไม่ ต้องช่วยกันดำเนินงานภายในศูนย์เขาหินซ้อนฯ และปรึกษาสำนักงาน กปร. กองประสานงานโครงการพื้นที่ ๑ เกี่ยวกับการดำเนินการเหล่านี้ร่วมด้วยต่อไป

❖ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนเนื่องมาจากพระราชดำริ

นางกัญญารัตน์ สุนทรา ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ ได้กล่าวถึง ก่อนที่จะมีศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ ได้กล่าวถึง ก่อนที่จะมีศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ ปัญหาที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับความเจริญที่เข้ามา มีการตัดไม้ทำลายป่าเกิดปัญหาดินเค็มทำให้พื้นที่นั้นไม่สามารถประกอบอาชีพการเกษตรได้ การขาดแคลนน้ำจืดในฤดูแล้ง ทำให้ไม่สามารถผลิตพืชผลต่างๆ ได้ การบุกรุกป่าชายเลน การทำประมงที่มากเกินไปทำให้ทรัพยากรสัตว์น้ำในพื้นที่เสื่อมโทรมลง รวมไปถึงประชาชนขาดองค์ความรู้ในการประกอบอาชีพต่างๆ ความทราบถึงพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มีพระราชดำริ

“...ให้พิจารณาพื้นที่ที่เหมาะสมจัดทำโครงการพัฒนาด้านอาชีพการประมงและการเกษตรในเขตพื้นที่ดินชายฝั่งทะเลของจังหวัดจันทบุรี...”

เมื่อวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๔ ดำเนินการศึกษาริบทของพื้นที่ทั้งหมด ทำการศึกษาวิจัย เมื่อสำเร็จก็ขยายสู่ประชาชนในพื้นที่จังหวัดจันทบุรีและพื้นที่รอบศูนย์ฯ พัฒนาระบบ One Stop Service เป็นการพัฒนาแบบบูรณาการ ประกอบด้วยงานประมง งานเกษตร งานป่าไม้ งานอุทยาน งานปศุสัตว์ งานส่งเสริมการเกษตร งานพัฒนาที่ดิน งานชลประทาน คือทุกหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาที่จะมีการจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ และเนื่องจากพื้นที่เป็นพื้นที่ชายฝั่งทะเลจึงได้มอบหมายให้กรมประมงเป็นหน่วยงานหลัก มีพื้นที่ดำเนินการ ๘๔,๔๘๓ ไร่ ครอบคลุมในพื้นที่อ่าวคุ้งกระเบนและพื้นที่รอบอ่าว โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรีเป็นคณะกรรมการในการขับเคลื่อนดำเนินการ มีกองวิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งกรมประมง เป็นผู้ดำเนินการ

การพัฒนาแบบผสมผสานสู่รางวัลเลิศรัฐ : ความสำเร็จของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ จากการพัฒนารูปแบบดำเนินการ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จนได้รับรางวัลเลิศรัฐ ด้านประสิทธิผลเครือข่าย (ระดับดีเด่น) ประจำปี ๒๕๖๖ คือการที่ได้น้อมนำการบูรณาการในทุกกรมกองที่เกี่ยวข้องกับประชาชนในทุก ๆ ด้านมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเสริมสร้างความสามัคคี เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ มีมิติของการดำเนินงาน ๓ ส่วน บูรณาการองค์ความรู้ บุคลากร งบประมาณ การพัฒนาด้านอาชีพ การอนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ จนได้รับรางวัลนอกจากนี้ยังได้รับรางวัล ๕ ดาว STAR : Sustainable Tourism Acceleration ๒๐๒๕ (ระดับประเทศ) ประจำปี ๒๕๖๘ และรางวัล GREEN Health Attraction ๒๐๒๕ (ระดับประเทศ) ประจำปี ๒๕๖๘

ขยายผลองค์ความรู้ สู่ปวงประชา พัฒนาอาชีพ : มีการพัฒนาอาชีพหลากหลายรูปแบบจากหลักสูตร การฝึกอบรมของศูนย์ฯ เช่น การแปรรูปสาหร่ายทะเล การผลิตเชื้อสดไตรโคเดอร์มา การเพาะเห็ดเศรษฐกิจ การปลูก ผักกระบบอินทรีย์ การเลี้ยงปูทะเล

ความรู้คู่ความเพียร : ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ กับความสามารถรับคณะศึกษาดูงาน สามารถรองรับคณะศึกษาดูงานได้มากที่สุด มากกว่า ๑๒ คณะ/วัน มีนักประชาสัมพันธ์ ซึ่งเป็นบุคลากรที่มีศักยภาพสูง ช่วงเวลาที่มีผู้เข้าชมศูนย์ฯมากที่สุดคือช่วงเดือนมีนาคมและเมษายน เฉลี่ย ๖๗,๑๗๙ คน/เดือน แก้ปัญหาเรื่องป่าชายเลน ถูกทำลาย ป่าเสื่อมโทรม ศูนย์ศึกษาอ่าวคุ้งกระเบน สร้างจิตสำนึกอนุรักษ์ทรัพยากร จนปัจจุบัน นักท่องเที่ยว นักศึกษาทุกช่วงวัย (Generation) เข้ามาศึกษาเรียนรู้ในส่วนนี้

ริเริ่ม ฝ่ายวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ : เพื่อต่อยอดภูมิปัญญา เพิ่มมูลค่า นำไปสู่มาตรฐาน ออย. พยายาม ให้ผลิตภัณฑ์ได้มาตรฐานมากที่สุดจากเดิมเป้าหมาย ๒๓ รายการ พอผ่านไป ๑ ปี ได้มาตรฐาน ออย. มากกว่า ๔๐ รายการ พัฒนาสินค้าทุกตัวเข้าสู่มาตรฐาน ออย. อย่างไม่หยุดนิ่ง และกำลังขอการรับรองมาตรฐาน ออย. อย่างต่อเนื่อง ทั้งยัง ส่งเสริมเกษตรกร/กลุ่มเกษตรกร ให้มีสถานที่ประกอบการให้ได้มาตรฐาน ออย. ซึ่งภายในศูนย์ฯ มีการสร้างต้นแบบโรงผลิต เครื่องสำอาง/อาหาร ให้สอดคล้องรองรับมาตรฐาน ออย.

สืบสานแนวพระราชดำริ เพื่อความสมดุลและยั่งยืน : ประกอบด้วย ๕ แนวทางการพัฒนาและรับมือการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เพื่อส่งเสริม สร้างสมดุล และความยั่งยืนของทรัพยากรชายฝั่ง

- ๑) อนุรักษ์และฟื้นฟูป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ
- ๒) ส่งเสริมเกษตรกรรมยั่งยืน
- ๓) การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
- ๔) ปลูกป่าชายเลน
- ๕) สร้างเครือข่ายความร่วมมือ

“...การพัฒนาแบบผสมผสานสู่รางวัลเลิศรัฐ ขยายผลองค์ความรู้ สู่ปวงประชา พัฒนาอาชีพ ความรู้คู่ความเพียร ริเริ่ม ฝ่ายวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ สืบสานแนวพระราชดำริ เพื่อความสมดุลและยั่งยืน...”

❖ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

สม่ำเสมอ การแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าและสร้างรายได้เสริม และการทำเกษตรผสมผสานให้เกิดความหลากหลาย ลดความเสี่ยงด้านเศรษฐกิจ

พ.ต.อ. พันธศักดิ์ สมันตรัฐ ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษา การพัฒนาห้วยทรายฯ ได้กล่าวถึง ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วย ทรายฯ มุ่งเน้นการสื่อสารหลักคิดและการปฏิบัติ ที่จะทำให้ ประชาชนมีรายได้เพียงพอในอนาคต และดำรงชีวิตได้อย่าง มั่นคงและยั่งยืน ปัจจุบัน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ได้ ส่งเสริมและสนับสนุนประชาชนในพื้นที่กว่า ๒,๐๐๐ ครัวเรือน ให้มีองค์ความรู้และทักษะที่จำเป็น ตั้งแต่กระบวนการผลิตจนถึง การจำหน่าย โดยยึด “หลักเกษตรทฤษฎีใหม่” ที่เน้นการ พึ่งพาตนเอง เริ่มตั้งแต่ การเลือกปลูกพืชผลที่สร้างรายได้

“...วันนี้ทุกศูนย์แก้ปัญหาเรื่องดินได้แล้ว วันนี้มีน้ำแล้ว โครงการต่าง ๆ ที่ศึกษาวิจัยทดลอง ก็เป็นการจัดการเรื่องปุ๋ยคือการจัดการดินให้สมบูรณ์ ให้พืชผักเจริญงอกงาม การจัดการเรื่องสัตว์ คือการศึกษา วิจัยผลิตสัตว์อย่างไรให้มีคุณภาพสูง มีรายได้เพียงพอ ลงทุนน้อยได้มากได้อย่างไร หลักการของพระองค์ท่าน ใช้ได้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและอนาคต ฉะนั้นสิ่งที่พระองค์ท่านคิดไว้ ผมเชื่อว่าจะยิ่งใหญ่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ...”

นอกจากนี้ ยังส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มกันในระดับชุมชน เพื่อบริหารจัดการด้านการตลาด ด้วยตนเอง ช่วยลดการพึ่งพาพ่อค้าคนกลาง และป้องกันการถูกกดราคารับซื้อ ผลที่เกิดขึ้นคือ เกษตรกรสามารถมี รายได้ที่มั่นคงขึ้น พร้อมทั้งสร้างรากฐานการดำรงชีวิตที่ยั่งยืนให้แก่ครอบครัวและชุมชนโดยรอบ

❖ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

นายคุณิ พรพระแก้ว ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ได้กล่าวถึง ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ก่อตั้งขึ้นตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เพื่อเป็นแหล่งศึกษา ทดลอง วิจัย และสาธิตแนวทางการพัฒนาพื้นที่ต้นน้ำลำธารของภาคเหนือ

“ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ มุ่งให้ประชาชนสามารถนำองค์ความรู้ไปปรับใช้ได้จริง ในการดำรงชีพ ภายใต้วิสัยทัศน์ ต้นทางเป็นป่าไม้ ปลายทางเป็นประมง ระหว่างทางเป็นเกษตรกรรม”

ปัจจุบัน ศูนย์ฯ มีพื้นที่ป่าไม้กว่า ๘,๕๐๐ ไร่ เชื่อมโยง เครือข่ายศูนย์สาขา ๕ แห่ง และศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ ๘๐ แห่ง ครอบคลุม ๑๗ จังหวัด ทำหน้าที่เผยแพร่ความรู้แก่ เกษตรกรและประชาชนอย่างต่อเนื่อง โดยในปีงบประมาณ ๒๕๖๘ มีผู้เข้ารับการอบรมกว่า ๘๐,๐๐๐ ราย ผ่านหลักสูตร ๓๒ หลักสูตร ครอบคลุมด้านป่าไม้ ประมง และเกษตรกรรม ซึ่ง หลักสูตรยอดนิยม ได้แก่ การเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ การเลี้ยงไก่พื้นเมือง ประดู่หางดำ และการเพาะเห็ดเศรษฐกิจ

ในด้านสิ่งแวดล้อม มีการศึกษาวิจัยร่วมกับคณะสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการกักเก็บคาร์บอนในพื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ พื้นที่จำนวน ๖,๘๐๐ ไร่ ผลสำรวจ การกักเก็บคาร์บอน ปี ๒๕๖๘ สามารถกักเก็บคาร์บอน ๖,๔๖๐ ตันคาร์บอน สามารถคิดเป็นมูลค่า ๙.๖๙-๑๒.๙๒ ล้านบาท/ต่อปี

ในด้านผลิตภัณฑ์ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ และศูนย์สาขามีผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการขึ้นทะเบียน จดแจ้งผลิตภัณฑ์จำนวนทั้งสิ้น ๖๕ รายการ แบ่งเป็นอาหารและเครื่องดื่ม ๕๗ รายการ และเครื่องสำอาง ๘ รายการ ผลิตภัณฑ์เด่นที่ได้รับความนิยม ได้แก่ ชาผักเชียงดา ชาเห็ดหลินจือ และคุกกี้ข้าวกลอง ทั้งนี้ เพื่อขยายโอกาสทางการตลาด และมีแผนจัดสร้างอาคารแสดงสินค้า เพื่อรวบรวมและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของเกษตรกรและศูนย์ฯ ให้แก่ผู้มาอบรม ศึกษาดูงาน และผู้ที่สัญจร

❖ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

นายสรรัตน์ ปวรปัญญาพันธ์ ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ ได้กล่าวถึง ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ จังหวัดสกลนคร ถือเป็นศูนย์กลางที่สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยเฉพาะปัญหาการขาดแคลนแหล่งน้ำ อันเป็นที่มาของพระราชดำริด้านการพัฒนาแหล่งน้ำที่มีมากที่สุด และส่งต่อมายังกรมชลประทาน เนื่องจากแหล่งน้ำถือเป็นพื้นฐานสำคัญของโครงสร้างพื้นฐาน เมื่อมีอ่างเก็บน้ำแล้วจำเป็นต้องมีระบบส่งน้ำ อาคารชลประทาน และถนนควบคู่กันไป ทำให้เกิดการพัฒนาในหลายมิติ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ มีพื้นที่ดำเนินการประมาณ ๑๑,๐๐๐ ไร่ ในจำนวนนี้เป็นแปลงสาธิตกว่า ๒,๓๐๐ ไร่ ส่วนพื้นที่ที่เหลืออยู่ในความดูแลของกรมป่าไม้และกรมอุทยานฯ โดยมีการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ รวม ๑๖ หน่วยงาน จาก ๕ กระทรวง การดำเนินงานของศูนย์ฯ จึงเสมือนเป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้ เพื่อส่งเสริมและถ่ายทอดให้แก่เกษตรกร

ปัจจุบัน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ มีงานศึกษา วิจัย และทดลองกว่า ๓๐๐ เรื่อง และมี ๒๖ เมนูหลัก ที่มีความโดดเด่น และในด้านการศึกษาดูงาน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ เป็นตัวแทนสำคัญของจังหวัดสกลนคร ที่ทุกหน่วยงานจะเข้ามาศึกษาดูงาน โดยในปี พ.ศ. ๒๕๖๘ มีผู้เข้ามาศึกษาดูงาน ๕๐,๐๐๐ คน นอกจากนี้ทุกแปลงสาธิต จะมีกิจกรรมให้ผู้เข้าชมได้ปฏิบัติและทดลองจริงในพื้นที่ ต่อมาในด้านการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ สามารถผลักดันให้ผลิตภัณฑ์จากงานศึกษาและพัฒนาด้านปศุสัตว์ ได้รับเลขจดแจ้ง (อย.) แล้วกว่า ๑๖ ผลิตภัณฑ์ พร้อมทั้งยังได้รับรางวัลระดับประเทศ ๒ รางวัล ได้แก่ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ “ไส้กรอกกวาง” และโรงงานผลิต อีกทั้งได้ส่งเสริมการปลูกคราม ซึ่งเป็นพืช GI ของจังหวัดสกลนคร

สำหรับแนวทางการดำเนินงานในอนาคต ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ มุ่งพัฒนาให้เข้มแข็ง ยืนหยัดเป็นที่พึ่งของประชาชน เป็นแหล่งสาธิตงานเกษตรที่ทันสมัย และเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่เข้ามาศึกษาเรียนรู้ต่อยอด เพื่อขยายผลการพัฒนาในวงกว้าง

“...โดยศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ ดำเนินงานอย่างเต็มที่ด้วยความภาคภูมิใจ และทำงานอย่างมีความสุข โดยยึดประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ...”

❖ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

นางสายหยุด เพ็ชรสุข ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ได้กล่าวถึง ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ จังหวัดนราธิวาส มีพื้นที่ประมาณ ๑,๗๔๐ ไร่ จัดตั้งขึ้นเพื่อสนองพระราชดำริด้านพื้นที่ทำกินในพื้นที่ลุ่มต่ำที่มีน้ำท่วมขังตลอดปี หรือ “พื้นที่พรุ” ซึ่งมีปัญหาดิน ๓ ประเภท ได้แก่ ดินเปรี้ยวจัด ดินพรุ และดินทรายจัด

การดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ มี ๕ ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่

- ๑) การศึกษาสภาพพื้นที่ โดยทำการสำรวจภูมิสังคมและสภาพแวดล้อม เพื่อนำมาจัดทำเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน แบ่งออกเป็น ๓ ส่วน คือ พื้นที่ที่จะเข้าไปพัฒนาในอนาคต พื้นที่เสื่อมโทรมที่ต้องฟื้นฟู และพื้นที่สมบูรณ์ที่ต้องอนุรักษ์ไว้
- ๒) การศึกษาวิจัยเพื่อแก้ปัญหา โดยที่ผ่านมาได้มีการศึกษา วิจัย และทดลองกว่า ๓๐๐ เรื่อง
- ๓) การเผยแพร่ความรู้ ผ่านการจัดทำองค์ความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น แปลงสาธิต พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต คู่มือ ตำรา และหลักสูตร
- ๔) การขยายผลสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่เป้าหมาย โดยมีหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ จำนวน ๑๓ หมู่บ้าน ศูนย์สาขาฯ จำนวน ๔ ศูนย์ และพื้นที่ที่มีพระราชดำริให้ดำเนินการ ๘ โครงการ
- ๕) ติดตามผลการดำเนินงาน ซึ่งสรุปได้ว่าศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ มีพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิตเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีพื้นที่ประมาณ ๕๑๐ ไร่ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ๑๕ แห่ง และเกษตรกรตัวอย่าง จำนวน ๔๐ ราย ที่สามารถพัฒนาและใช้ประโยชน์ที่ดินเปรี้ยวจัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีอาชีพและรายได้ที่มั่นคง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม

แนวทางการดำเนินงานในอนาคต ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ มุ่งสืบสานแนวพระราชดำริ โดยรักษาและต่อยอดองค์ความรู้ พัฒนาพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิตให้เป็นต้นแบบการเรียนรู้ สร้างอาชีพและรายได้ที่มั่นคงแก่เกษตรกร รวมไปถึงนโยบายของสำนักงาน กปร. ศูนย์ฯ ได้จัดตั้งโรงงานแปรรูปด้านพืช ได้รับการรับรองมาตรฐานจาก ออย. โดยแบ่งงานเป็น ๒ ส่วน ได้แก่ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ และการตรวจสอบคุณภาพพืชผัก พร้อมจัดการด้านการตลาดภายในศูนย์ฯ เช่น ร้านพิกุลเกษตรภัณฑ์ และร้านจำหน่ายผลผลิตโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ณ โรงพยาบาลนราธิวาสราชนครินทร์

นอกจากนี้ ศูนย์ฯ ยังส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices : GAP) ร่วมกับกรมวิชาการเกษตร และได้จัดทำความร่วมมือกับมหาวิทยาลัย UMK รัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย และมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ โดยมีประเด็นความร่วมมือสำคัญ ได้แก่ การแลกเปลี่ยนนักวิชาการ เพื่อพัฒนาทักษะใหม่ ๆ จากการทำงานร่วมกัน การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ร่วมกัน และพัฒนาสถานประกอบการ เพื่อพัฒนาอาหารแปรรูป ให้ได้รับมาตรฐานฮาลาลต่อไป

“...ซึ่งศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ มีความพยายามที่จะพัฒนาและขับเคลื่อนสิ่งต่าง ๆ ให้เป็นจริงได้ในอนาคต...”

สรุปการเสวนาโดย

นางสาวผการัตน์ ศิริโภาค นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
 นายบุรินทร์ สมใจเพ็ง นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
 นายสิทธิพัฒน์ จินตกานนท์ นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ

นางสุพร ตรีนรินทร์ เลขาธิการ กปร.

สรุปการกล่าวปิดงานในการประชุมเชิงปฏิบัติการ

“Next Chapter : ขับเคลื่อนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริสู่อนาคตที่ยั่งยืน”

ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๘

นางสุพร ตรีนรินทร์ เลขาธิการ กปร. ได้ย้ำถึงบทบาท

การสนองพระราชดำริและประสิทธิภาพการทำงานการติดตามงาน ขับเคลื่อนร่วมกับองค์กรในภูมิภาคต่างๆ รวมทั้งวัตถุประสงค์ ของการจัดงานที่มุ่งสร้างความเข้าใจร่วม สื่อสารผลลัพธ์สู่สาธารณะ และกำหนดทิศทางอนาคตร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อม ทั้งเน้นความร่วมมือในการขับเคลื่อนโครงการเทิดพระเกียรติ สำคัญ ได้แก่ โครงการครบรอบ ๑๐๐ ปี วันพระราชสมภพ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช

บรมนาถบพิตร โครงการเทิดพระเกียรติ ๗๕ พรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และโครงการเทิดพระเกียรติ ๗๒ พรรษา สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งทั้ง ๓ โครงการ จะได้สรุป และหารือแนวปฏิบัติกับทุกหน่วยงานต่อไป การปรับปรุงคู่มือวิเคราะห์โครงการและคู่มือฎีกาเพื่อให้เกิดประโยชน์เชิง ปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพในปีงบประมาณ ๒๕๖๙ ตลอดจนการเร่งรัดเบิกจ่ายงบประมาณร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินงานของสำนักงาน กปร. บรรลุผลอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

จากการแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะทางการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริจาก ผู้บริหาร ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ของเมื่อวานและวันนี้ ทำให้เกิด ความเข้าใจในการขับเคลื่อนพัฒนา ต่อยอดโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขกับประชาชน อย่างยั่งยืน

ดิฉัน หวังเป็นอย่างยิ่งว่าการดำเนินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จะได้รับความร่วมมือ ร่วมใจจากทุก ภาคส่วนด้วยดีเสมอมา สำหรับวันนี้ ดิฉันขอปิดการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ ขอขอบคุณค่ะ

สรุปโดย

นางสาวพิศมัย เครือขารี
ผู้อำนวยการกลุ่มแผนงาน